rijksuniversiteit groningen

Magazine voor alumni en relaties
Nummer 3, oktober 2015

Broerstraat 5

In dit nummer:

Politiegeweld en rassendiscriminatie
Nuchter Vluchtelingenwerk
Sportonderzoek damesteam UEF/Donitas
Keniaanse vogelonderzoekers
Nieuwe MOOC over energietransitie

Spinozapremie voor DNA-onderzoeker Cisca Wijmenga

Verder denken over stedelijke ontwikkeling

Jezelf verdiepen. Geprikkeld worden op inhoud. Geïnspireerd raken. Internationale ervaring opdoen. AOG School of Management introduceert een nieuw academisch programma: Strategic Urban Development.

In het academische programma **Strategic Urban Development** gaat het over de feitelijke groeimotor van de economie: de stad.
Steden stimuleren ondernemerschap en faciliteren sociale en economische mobiliteit. Innovatie ontstaat omdat steden mensen aanzetten tot competitie en het inzetten van hun talenten.

Het programma biedt inzicht in de noodzaak om het complexe vraagstuk van urbanisatie vanuit een multidisciplinair domein te benaderen. Economische, psychologische, sociologische, politieke en bouwkundige invalshoeken leveren u handvatten om een concrete toekomstvisie op urbanisatie te ontwikkelen. Ook vanuit internationaal perspectief met fascinerende field trips naar Berlijn en Shanghai.

Kijk op **www.aog.nl**

AOG school of management amersfoort / groningen

Door u te laten kijken door een verscheidenheid aan academische brillen leert u verder te denken. Dat doen we met masterprogramma's en leergangen in bedrijfskunde, general management, HRM, talentontwikkeling, marketing en maatwerk. AOG School of Management is verbonden aan de

rijksuniversiteit groningen

REDACTIONEEL

REDACTIEB5@RUG.NL

Zorgen voor onze medemens is van alle tijden. Binnen de christelijke traditie is 'caritas' (liefdadigheid) een van de zeven deugden. Toch heeft het woord 'zorgen' vaak een wat zorgelijke connotatie. Dat het ook hele mooie kanten heeft, leest u in dit herfstnummer van *Broerstraat 5*.

Neem de zorg en toewijding die Spinozapremie-winnares en hoogleraar humane genetica Cisca Wijmenga aan de dag legt. Niet alleen in haar onderzoek naar de genetische achtergrond van ziekten, maar ook in de begeleiding van haar onderzoekers. Ze vindt het belangrijk om 'promovendi te laten bloeien' en 'jonge mensen de ruimte en tijd te geven om zich te bewijzen' zoals zij die destijds ook heeft gekregen.
Nog een bijzonder voorbeeld is dierecologe Irene Tieleman, drijvende kracht achter onderzoek naar leeuweriken in Kenia. Lokale onderzoekers doen er belangrijk veldwerk en sommigen krijgen dankzij haar inspanningen de kans om een studie te doen in Groningen. De Keniaanse medewerkers waarderen de feedback en oprechte interesse van de Groningers. Of, zoals een van Tielemans studenten het beschrijft: 'Irene kijkt naar de mensen zélf, en naar *their tomorrows*'.
Over die dag van morgen is er in Griekenland veel bezorgdheid. Correspondent Thijs Kettenis vertelt als 'Alumnus in het buitenland' hoe de Grieken ondanks hun geldzorgen hun hoofd hoog en hart licht proberen te houden door toch hun kop koffie te blijven drinken op een terras.
En dan die andere grote zorg, de vluchtelingencrisis. Dorine Manson, directeur van Vluchtelingenwerk Nederland, vertelt bevlogen maar ook nuchter wat haar organisatie doet om deze mensen bij te staan.

Zorgen dus, maar vooral ook veel zorgzaamheid in deze *Broerstraat 5*. En dat geeft hoop, 'spes', nog een van die zeven deugden.

Wij hopen dat u geniet van dit nieuw vormgegeven nummer en wensen u een zorgzame en zorgeloze herfst toe.

COVER **CISCA WIJMENGA**, HOOGLERAAR HUMANE GENETICA

INHOUD

COVER SAKE ELZINGA/HH

4
'Waarom zijn mensen eigenlijk gezond?'
Winnares Spinozapremie 2015 Cisca Wijmenga speurt als toponderzoeker naar de genetische achtergrond van chronische ziekten.

6
Sterken stelt

7
Alumnus in het buitenland
Griekenland

8
Vogelstudie met een sociaal randje
Leeuwerikenonderzoek in Kenia brengt lokale medewerkers een nieuw tomorrow.

10
Alumnus schrijft boek

11
Ain Wondre Stad
Stef Blok

12
Alle pijlen op de politie
Michelle Knight en Gerlof Leistra analyseren het debat over politiegeweld en rassendiscriminatie.

14
De gemeente, de burger en de duivel
Welke juridische consequenties heeft de overheveling van taken naar gemeenten voor de burger?

16
Foto
Spitsbergen, n.a.v. recente poolexpeditie onder leiding van Maarten Loonen

18
Dames aan draadjes
Sportonderzoek naar eerste-divisiedamesteam van volleybalvereniging UEF/Donitas.

21
Gratis online collegereeks over energietransitie
Nieuwe MOOC 'Solving the Energy Puzzle' start op 12 oktober.

22
Geschiedenis relativeert vluchtelingencrisis
Dorine Manson, directeur Vluchtelingenwerk Nederland, blijft nuchter in hectische tijden.

24
Onderzoek dankzij alumni
Uniek in Europa, de alumnikringen van de RUG. Zoals de Aduarderkring.

26
Groningen, 't kon minder

Column Gerbrand Visser

27
Alumni Actief en Fondsenwerving

30
Oraties, Portretten en Colofon

32
Alumni Achteraf
sociale geografie

Spinozapremiewinnaar Cisca Wijmenga

Cisca Wijmenga, RUG-hoogleraar en hoofd van de afdeling Klinische Genetica van het UMCG, staat aan de top van wetenschappelijk Nederland. De voorlopige bekroning is de Spinozapremie 2015, waar een bedrag van 2,5 miljoen euro aan is verbonden. Maar ooit begon ze als student biologie in Groningen. Wie inspireerden haar tijdens haar carrière in de wetenschap en wat drijft haar?

RENÉ FRANSEN SASCHA SCHALKWIJK / NWO

‘Waarom zijn mensen eigenlijk gezond?’

‘Ik wilde iets medisch doen, maar werd twee keer uitgeloot voor de studie geneeskunde,’ begint Wijmenga haar verhaal. ‘Uiteindelijk ging ik biologie studeren. Omdat ik een aantal vrijstellingen kreeg, had ik een blok van acht weken niets te doen. Toen ben ik een college genetica gaan volgen bij Charles Buys.’ Deze geneticus aan de medische faculteit maakte zich sterk voor het introduceren van moleculair-biologische technieken. En hij wilde de genetische oorzaak van ziekten opsporen. Halverwege de jaren tachtig stond dit soort werk nog in de kinderschoenen.

‘Dit wil ik ook, dacht ik tijdens die lessen,’ herinnert Wijmenga zich. De cursus was eigenlijk bedoeld voor studenten geneeskunde. ‘Die vroegen zich steeds af: wat betekent dit voor de patiënt? Maar ik was vooral geïnteresseerd in de fundamentele mechanismen. Toen realiseerde ik mij dat ik bij de studie biologie juist goed zat!’

Wetenschappelijke integriteit

Na de studie biologie vond Wijmenga een promotiebaan in Leiden. Zij ging de genetische oorzaak van een spierziekte opsporen. Haar begeleiders waren de geneticus Rune Frants en neuroloog George Padberg. ‘Al tijdens het sollicitatiegesprek was er een enorme klik. Van Rune kreeg ik alle vrijheid om mijn eigen weg te gaan. En George was enorm enthousiast: dan liet ik vallen dat ik eigenlijk meer patiënten nodig had, regelde hij binnen een week dat er bloedmonsters van nieuwe patiëntenfamilies waren.’ Frants zat niet heel dicht op zijn promovendi. ‘Dat is een leiderschapsstijl die mij aanspreekt. Je moet promovendi laten bloeien. Als ze die vrijheid aankunnen, natuurlijk, maar dat voel je wel aan.’

Genetisch onderzoek bestaat voor een belangrijk deel uit statistiek, nodig om via stambomen te berekenen welk stuk DNA is verbonden aan een ziekte. ‘Ik kreeg daarbij steun van Lodewijk Sandkuijl, een arts die zich had omgeschoold tot statisticus. Op hem kon ik altijd terugvallen.’ Hij overleed relatief jong in 2002. ‘Ik mis hem nog steeds.’
Sandkuijl leerde Wijmenga een belangrijke regel: ‘Bepaal vóór je begint welke statistische analysemethode je gaat gebruiken. Schrijf dat op, stop het in de kluis en haal het daar pas uit wanneer alle gegevens binnen zijn. Pas die methode dan toe precies zoals je had bedacht. Dit voorkomt dat je gaat vissen in de data, net zolang totdat je iets vindt.’ Hij duidde op een statistische doodzonde die helaas nogal eens wordt gepleegd. Wijmenga: ‘Sandkuijl heeft dat er bij mij al vroeg ingeramd. Tegenwoordig noemen we dat wetenschappelijke integriteit.’

Vijf jaar

Na haar cum laude-promotie in Leiden volgde een postdoc aanstelling in de VS, bij geneticus Francis Collins in Bethesda, Maryland. Hij had toen net de leiding op zich genomen van het Human Genome Project bedoeld om het complete DNA van de mens in kaart te brengen. Het was het meest grootschalige genetische onderzoek van dat moment.

‘In zijn lab ging ik de genetische achtergrond van een specifieke vorm van leukemie onderzoeken. Ik heb het syndroom in een muis nagebootst en zo kunnen achterhalen wat precies de oorzaak is.’ Maar belangrijker dan dit werk was wat er nog meer gebeurde in het lab van Collins. Hij was begonnen met het achterhalen van de genetische oorzaken van type II diabetes (ouderdomssuiker). ‘Tot dan toe beperkten we ons tot het zoeken van eenvoudige genetische oorzaken: één verandering in het DNA zorgt voor een ziekte.’ Maar bij diabetes is het beeld meer complex: een samenspel van genetische gevoeligheid, verspreid over een groot aantal genen, in combinatie met factoren uit de omgeving, veroorzaakt de ziekte. ‘Dat sprak mij enorm aan. Want de ziekten die de meeste maatschappelijke impact hebben, zijn juist complex.’

Wijmenga kreeg de kans in Nederland het onderzoek in de klinische genetica aan de Universiteit Utrecht te gaan opzetten. Vol ambitie kwam zij terug. ‘Maar met een hele wijze raad van Collins: hij zei dat ik minimaal vijf jaar moest volhouden wanneer ik iets nieuws wilde opzetten.’ →

Cisca Wijmenga (1964) is sinds 2007 hoogleraar humane genetica aan de RUG en geeft als hoofd van de afdeling Genetica van het UMCG leiding aan ca. 250 medewerkers, zowel in de kliniek als in het onderzoek. Eerder was zij hoogleraar in Utrecht. Wijmenga studeerde biologie in Groningen en promoveerde in 1993 cum laude in Leiden. Zij werkte onder meer als postdoc in de VS aan het **Human Genome Project** en is (co)auteur van ruim 400 wetenschappelijke publicaties, die meer dan 27.000 keer zijn geciteerd. Zij onderzoekt vooral de genetica van ontstekingsgerelateerde aandoeningen, zoals **coeliakie** (glutenallergie) en inflammatoire darmziekten (ziekte van Crohn, ulceratieve colitis), maar ook chronische ziekten als diabetes en reuma. In 2012 werd zij lid van de KNAW. Zij won vele wetenschappelijke prijzen en in 2015 de Spinozapremie.

‘GAAT ZO VOORT EN GIJ ZULT SPINAZIE ETEN.’ (KLAAS (OPA) KOSTER, NAAR EEN BEKEND SPREEKWOORD)
STELLING **REMCO KOSTER** WISKUNDE EN NATUURWETENSCHAPPEN

Vervolg van pagina 5

Pionieren

Eenmaal op eigen benen bleek die raad maar al te waar. ‘Het duurde drie jaar voordat ik eindelijk een project wist binnen te halen, zodat ik een promovendus kon aanstellen. Tot die tijd had ik niet meer dan een vaste aanstelling voor mijzelf en één analist in mijn lab.’
Die eerste jaren hield Wijmenga allerlei balletjes in lucht. Daarbij bleek zij een fijne neus te hebben voor nieuwe ontwikkelingen. Ze was een van de eersten in Nederland die werkten met microarrays, een soort DNA-chips waarmee in één keer op honderden genvarianten getest kan worden. Ook liet zij een promovendus onderzoek doen met genetische informatie die in grote databases via internet beschikbaar kwam. ‘Ik deed daarvoor een subsidieaanvraag bij NWO. “We weten niet zeker of dit kan, probeer het maar,” zei de beoordelingscommissie.’ Pionieren met dit soort nieuwe technieken doet zij graag. ‘Dat lef, en een zekere naïviteit waarmee ik mij in nieuwe projecten stort, hebben mij veel gebracht.’

Een Utrechtse arts raadde haar aan de genetica uit te zoeken van coeliakie (glutenallergie), een ziekte die min of meer is ‘ontdekt’ in Utrecht. Daarmee bereikte ze in 2005 een eerste echte doorbraak: een publicatie in *Nature Genetics* over nieuwe genetische oorzaken en een Vici-beurs van NWO om dit onderzoek verder uit te breiden. Twee jaar later keerde ze terug naar haar Groningse wortels. ‘Ik werd gevraagd hoofd te worden van de afdeling Klinische Genetica, als opvolger van Charles Buys.’ Een eervolle aanstelling, maar het betekende wel leiding geven aan een klinische afdeling. ‘Ik was een beetje bang dat mijn onderzoek in de knel zou komen, maar dat bleek mee te vallen. En ik kan nu nieuwe technieken uit het onderzoek introduceren in de kliniek.’ Zoals een snelle DNA-test waarmee het lukt bij kinderen die zonder diagnose op de intensive care belanden, toch vast te stellen wat het probleem is. ‘Ook wanneer die kinderen overlijden is dat van belang, bijvoorbeeld om de ouders te kunnen voorlichten over de kans op herhaling bij een volgend kind.’

Darmflora

Ze begeleidt nu zelf onderzoekers en probeert hun mee te geven wat zij van haar voorbeelden heeft geleerd. ‘Je moet jonge mensen de ruimte en tijd geven om zich te bewijzen.’ Als afdelingshoofd is haar afstand tot het lab groter geworden. ‘Maar ik geniet er enorm van wanneer mensen uit mijn groep een eerste *grant* binnenhalen of wanneer hun eerste aio cum laude promoveert.’ Ook is ze de drang om te pionieren niet verloren. ‘Een nieuw project waarmee ik bezig ben, is darmflora. De bacteriën in de darm zijn belangrijk voor gezondheid.’ Via de biobank van LifeLines heeft ze ontlastingsmonsters van 1500 deelnemers geanalyseerd. ‘Daar komen interessante dingen uit, die we binnenkort zullen publiceren. En we gaan het opschalen.’
Met LifeLines (langlopend bevolkingsonderzoek onder ruim 165.000 inwoners van Noord-Nederland) heeft Groningen sowieso goud in handen, zegt Wijmenga. ‘Een vraag die mij erg bezighoudt is: waarom zijn mensen eigenlijk gezond? In ziekenhuizen zie je alleen zieke mensen, maar de meesten zijn toch lang gezond. En die vind ik in LifeLines!’

STERKEN STELT

Suffen

OPGETEKEND DOOR EDZARD KROL

Anderhalf jaar geleden hoorde ik professor Eric Mazur, van Harvard University, hier in Groningen vertellen over een wetenschappelijk artikel waarin onderzoekers een meting beschreven van de hersenactiviteit van een student. De onderzoekers hadden die activiteit een hele week lang gemeten, 24 uur per dag. Daarbij maakten ze gebruik van een armbandje – veel handiger dan met allerlei elektroden op het hoofd, zoals meestal gebeurde. De student hield ondertussen zelf steeds bij wat hij aan het doen was.
In een grafiek van de metingen van die week was te zien dat de student in zijn slaap veel hersenactiviteit vertoonde, evenals bij het maken van huiswerk. Maar mij gaat het om het volgende: op het moment dat de student een hoorcollege bijwoonde, liet de grafiek een vlakke lijn zien – even weinig hersenactiviteit als wanneer hij televisie keek! O zeker, sommige hoorcolleges zijn prachtig en heel inspirerend. Die zullen bij een deel van de studenten beslist tot veel zenuwactiviteit leiden. Toch moeten we er ook rekening mee houden dat er bij 90% van de aanwezige studenten niets gebeurt. En daar wordt niemand beter van.
Wij hebben bij de RUG hieruit afgeleid dat we de studenten actiever aan het onderwijs zullen moeten laten deelnemen. Hoe? Door drie nieuwe accenten te leggen: Om te beginnen willen we dat studenten de stof voor een college veel meer thuis voorbereiden. Wanneer ze zich vóór het college al hebben ingelezen, commentaar op de stof hebben geleverd of er een video over hebben gezien, komt er tijdens de contacturen met de docent ruimte vrij voor vragen en reflectie en discussie.
Verder willen we nadrukkelijker gebruikmaken van de aanwezigheid en inzet van de vele internationale studenten aan de universiteit. Hun zal worden gevraagd voorbeelden uit hun eigen cultuur aan te dragen, om daarmee de discussie te verrijken. Bij een college over de internationale rechtsorde zouden een Noord-Amerikaan, een Aziaat en een Europeaan ieder voorbeelden uit hun eigen achtergrond kunnen inbrengen, wat vruchtbare gespreksstof kan opleveren. Studenten leren veel van zo’n benadering, zo is gebleken.
Met het derde punt zijn we al eerder gestart, we doen er veel aan: learning communities. Een learning community is een groep studenten en docenten die gedurende de studie samen optrekt. De groepsleden werken met elkaar aan opdrachten en delen hun kennis en vaardigheden. De eerste evaluaties van deze werkwijze zijn heel positief.
Voor deze accentverlegging is wel een andere mentaliteit nodig, zowel bij studenten als docenten. En die dwing je niet zomaar af, dan breekt er een oproer uit. Daar komt bij dat de nieuwe aanpak veel van studenten en docenten vraagt. Zo zal een docent open moeten staan voor onverwachte ontwikkelingen tijdens het college en zich daarop moeten proberen voor te bereiden. We zullen er stapsgewijs naartoe werken. Komend najaar ga ik er in mijn eigen college mee bezig. Al is het maar omdat ik natuurlijk niet wil dat mijn studenten zitten te suffen.

Elmer Sterken, rector magnificus

FRANKA HUMMELS

BUITENLAND

‘Zelfs als je geen geld meer hebt, ga je naar het terras’

Toen hij in 2012 als freelance correspondent voor *Trouw* en *AD* naar Griekenland vertrok, zeiden veel mensen tegen hem: ‘Je bent te laat, het nieuws daar is al voorbij.’ Er waren net rellen geweest, maar ook twee verkiezingen, dus met een flinke bezuinigingsronde zou de economie er weer bovenop komen, dachten ze.

Toch waagde Thijs Kettenis (36) de sprong. De alumnus economie en journalistiek 2004 had lang voor de Europese Centrale Bank gewerkt. De laatste jaren deed hij dat in Belgrado, waar hij de nationale bank hielp klaarstomen voor een eventuele toetreding tot de Europese Unie. Maar zijn journalistieke bloed kroop onherroepelijk waar het niet gaan kon. Via via hoorde hij dat *Trouw* verlegen zat om een economisch onderlegde journalist in Athene. Dat paste Kettenis wel. Hij hield van de regio en economie, dat was natuurlijk precies zijn terrein.
‘De Griekse manier van politiek bedrijven is minder rationeel dan de onze,’ zegt hij. ‘Wij hebben niet zoveel met strijdend ten onder gaan. Maar de Grieken zijn zo trots, dat ze tot het laatste moment een opgeheven hoofd willen houden.’ Zo kan het, denkt hij, dat mensen tegelijkertijd kunnen geloven dat Griekenland alleen toekomst binnen de euro heeft én dat verder bezuinigen onmogelijk is. En dat ze stemmen op mensen die dat ook zo beloven.

Een ander groot verschil ziet hij in de corruptie en de vriendjespolitiek. Regeringspartij Syriza heeft beloofd dat aan te pakken, maar daar is nog niets van te zien. Iedereen doet er aan mee. Dat moet ook wel, want anders heb je niets. Zelf lukt het Kettenis om er toch buiten te blijven. ‘Dat soort dingen spelen meer als je je rijbewijs moet halen. Of als je naar een staatsziekenhuis moet. Ik ben als buitenlander verzekerd en kan naar een privéziekenhuis. Daar betaal ik wel heel veel, maar het is geen smeergeld.’

Behalve de eurocrisis heeft hij als Griekenland-correspondent nog een ander groot probleem omhanden: de enorme stroom vluchtelingen. Ook daar neemt Kettenis typisch Griekse trekjes waar: ‘Het is nog steeds een enorme chaos. Dat is logisch, maar de regels worden soms wel heel willekeurig toegepast. De ene agent laat vluchtelingen in het noorden gewoon doorgaan, terwijl de ander ze terugstuurt naar Athene.’
Maar juist het typisch Griekse is ook waarom hij zijn leven in Athene zo aantrekkelijk vindt. ‘Wat je in deze hele regio ziet, is dat mensen het leven vieren. Zelfs als het crisis is en ze helemaal geen geld meer hebben, gaan ze naar een terras om koffie te drinken. Dan drinken ze één kopje, waar ze dan de hele middag of avond mee doen. Dat spreekt me aan. Nederland zou zich in tijden van crisis terugtrekken achter de gordijnen en zo nu en dan voorzichtig door de kier kijken of de crisis al over is.’

Servisch heeft hij goed onder de knie, maar hij heeft nog geen tijd gehad om zich de Griekse taal machtig te maken: steeds weer kwam er groot nieuws tussendoor. De mensen die hem destijds waarschuwden, hebben ongelijk gekregen.

In Kenia loopt sinds 2008 een onderzoek naar een populatie roodkapleeuweriken, geleid door hoogleraar dierecologie **Irene Tieleman**. Lokale onderzoekers doen er veldwerk en een deel van het onderzoek. Voor hen is die samenwerking niet alleen van belang voor de wetenschap, maar ook voor hun persoonlijk leven. Kirsten Otten maakte deze zomer ter plekke mee hoe Groningse en Keniaanse onderzoekers samenwerken en beschrijft haar ervaringen.

KIRSTEN OTTEN KIRSTEN OTTEN

WWW.RUG.NL/STAFF/B.I.TIELEMAN

Roodkapleeuweriken in Kenia

Vogelstudie met een sociaal randje

Met zeven man in een kleine terreinwagen – als iedereen flink inschikt, de kleinste bij de grootste op schoot gaat zitten, past het net. In de ochtendschemering hobbelen we over de zandwegen van Kedong, een ranch op 90 kilometer ten noordwesten van Nairobi. Het is juni, de koudst en natste maand van het jaar. In de dichte mist onderscheiden we de silhouetten van grazende zebra's, een voorbij sprintende thomsongazelle, de indrukwekkende gestalte van een secretarisvogel.

Rugzakzendertje

Na een minuut of twintig zijn we op de plek van bestemming: zo'n honderd hectare open grasland, afgebakend door lage acacia's. Het terrein helt licht richting de slapende vulkaan Mount Longonot aan de ene kant en het Naivasha-meer aan de andere. Geroutineerd wordt de achterbak uitgeladen: statieven, telescopen, GPS en verrekijkers worden verdeeld en na kort overleg vindt iedereen zijn weg in het natte grasland.

Maaike Versteegh, onderzoeksassistente van hoogleraar dierecologie Irene Tieleman in Groningen, reisde al vijf keer eerder af naar Kenia. Dit keer is ze er slechts twee weken om bij te praten met de veldassistenten en praktische zaken te regelen. Versteegh: 'Er is weer veel gebeurd het afgelopen jaar – zowel in het veld als met de veldassistenten persoonlijk. Op beide vlakken willen we graag betrokken blijven.' Vandaag vergezelt Versteegh derdejaars RUG-promovendus Joseph Mwangi 'Strong'. Uitgerust met antenne en ontvanger gaan zij op zoek naar gezenderde vogels in het gebied.

Veldassistent Peter, tweedejaars student Conservation and Natural Resource Management aan de Kenyatta University in Nairobi, hijst een statief met telescoop op zijn schouder. Samen met de jongste collega Naomi probeert hij leeuwerikenpaartjes te spotten, die dankzij het milde klimaat bijna het hele jaar door broeden. Paul en Abrahim, vanaf september bachelorstudenten aan de Wildlife Clubs of Kenya, maken een rondje langs de acht 'actieve' nesten om te controleren of het broedsel niet ten prooi is gevallen aan roofdieren. Bij een van die kunstig gebouwde kommetjes van gras en takjes, half ingegraven in de grond, wordt later die dag een klapval geplaatst om de ouders te vangen. Vervolgens kan dan het hele gezin worden gewogen, geringd en opgemeten. Bloed wordt afgenomen en de ouders worden uitgerust met een 'rugzakzendertje'.

Irene Tieleman (1973) is hoogleraar dierecologie bij het Groningen Institute for Evolutionary Life Sciences (GELIFES). Zij studeerde biologie aan de RUG en promoveerde er in 2002 cum laude. Zij vervolgde haar onderzoek naar het (over)leven van **leeuweriken** in zeer uiteenlopende omgevingen als postdoc in de VS en Duitsland en sinds 2005 in Groningen als **Rosalind Franklin Fellow**. Zij ontving onder meer een Veni- en een Vidi-subsidie en is lid van De Jonge Academie van de KNAW.

Tropisch

Al tijdens haar studie ecologie in Groningen zette Tieleman haar eigen onderzoekslijn op: Ze wil weten hoe vogels – in haar geval de leeuwerik – leven en overleven in uiteenlopende habitats en hoe ze omgaan met veranderingen in die leefomgevingen. De invloed van bacteriën en schimmels daarbij is in haar onderzoek een belangrijk aandachtspunt. Toen zij, inmiddels Rosalind Franklin Fellow, in 2008 naar Kenia kwam, had ze al woestijnleeuweriken in Saoedi-Arabië en boom-veldleeuweriken in het Drents-Friese Wold bestudeerd.

Tieleman: 'Op de evenaar hoopte ik een

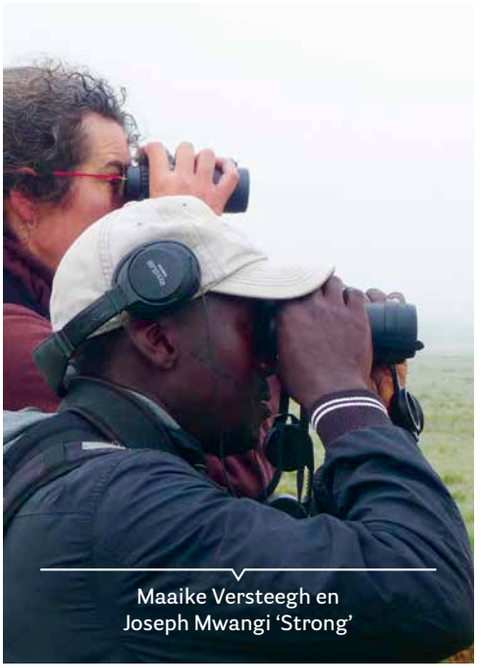

Maaike Versteegh en Joseph Mwangi ‘Strong’

Bloed wordt afgenomen en de ouders worden uitgerust met een ‘rugzakzendertje’.

Paul en Abrahim wegen leeuweriken

geschikte plek te vinden om de tropische roodkapleeuwerik te onderzoeken en zo het biogeografische beeld van deze vogelsoort uit te breiden. Die plek vond ik, nabij Naivasha, met hulp van de National Museums of Kenya.’ Tijdens het opzetten van dit project ontmoette ze een aantal enthousiaste veldwerkers; getalenteerd maar veelal zonder opleiding. Daar zag Tieleman een kans en ze ging op zoek naar mogelijkheden die aan te grijpen: ‘De eerste projectmedewerker die dankzij crowdfunding en het Eric Bleumink Fonds een studie in Nairobi kon volgen, was Samuel Bakari. In 2013 studeerde hij af met een *honours*-vermelding. Nu, twee jaar later, heeft Bakari een topmaster evolutionaire biologie in Groningen afgerond, werkt museummedewerker Henri Ndithia aan de laatste loodjes van zijn proefschrift en is Mwangi “Strong” halverwege een promotietraject.’

Their tomorrows

Op vrijdagmiddag zit de werkweek er voor een deel van de veldassistenten op. In overvolle minibusjes reizen ze af naar hun gezinnen, in verafgelegen dorpen of in een van de vele suburbs van Nairobi. Hun zondag is vaak grotendeels gevuld met kerkbezoek. De anderen blijven in Naivasha voor veldwerk op de zaterdag- en zondagochtend. Op Versteeghs lijstje voor dit weekend staat een bezoek aan Amos Omondi, manager van de ranch die eigendom is van een aantal rijke en invloedrijke Kenianen. Zijn jaarlijkse goedkeuring is nodig om het onderzoek in het veld voort te mogen zetten. Omondi is gelukkig positief gestemd, mede door de onderzoeksrapporten die hij tegenwoordig geregeld ontvangt. Vlak voor ons vertrek presenteert hij ons vol trots de cijferlijst van zijn dochter, een studente diergeneeskunde.

Op zondag ontmoeten we de familie van Bakari, in het dorp Njabini. We vinden zijn vrouw in hun spinnerij/weverij, een direct uitvloeisel van Bakari’s leeuwerikenonderzoek: Om de boeren in het gebied zover te krijgen schapen te houden op hun land, in plaats van het te bewerken tot weidevogelonvriendelijk akkerland, koopt hij namelijk hun wol op en verwerkt die tot tapijten. Bakari noemt zijn ontmoeting met Tieleman ‘a real turning point’. Het was lang niet altijd makkelijk om in Nederland te studeren en bijna twee jaar lang gescheiden te zijn van vrouw en drie kleine kinderen. Maar de daar opgedane kennis en vaardigheden zijn het zeker waard geweest. Opgetogen praat hij over de Groningse docenten: ‘Van studenten wordt een kritische blik verwacht. Dat was volkomen nieuw voor mij. Docenten proberen je te prikkelen, maar geven ook feedback en zijn oprecht geïnteresseerd. Die werkwijze wil ik hier ook toepassen.’ De vrijheid die Tieleman hem geeft – ‘no strings attached’ – ervaart Bakari als erg prettig: ‘Irene kijkt naar de mensen zélf, en naar *their tomorrows*.’ De enige verplichting die er is, heeft hij zichzelf opgelegd: het inzetten van zijn kennis en ervaringen bij het verder helpen van zijn gemeenschap.

Lokale sympathie

Het leeuwerikenonderzoek in Kenia is in vele opzichten succesvol. Op wetenschappelijk gebied heeft het veldwerk al veel interessante data en artikelen opgeleverd. De keuze van Tieleman om getalenteerde veldassistenten de kans te geven te studeren – in Kenia of via een zogeheten sandwichprogramma in Kenia én Nederland – zorgt voor volwaardige samenwerkingspartners op de lange termijn. Er ontstaat een netwerk met zowel fundamenteel wetenschappelijke deskundigheid als toegepaste kennis op het gebied van natuurbescherming. Tieleman: ‘Met name dat laatste is belangrijk voor het verwerven van lokale sympathie en financieringen.’ Last but not least is het project van onmeetbare maatschappelijke waarde. Studie en scholing openen deuren voor de betrokkenen en hun families die voorheen gesloten bleven. Het vervolgens delen van de nieuw verworven kennis wordt gezien als een missie.

WWW.RUG.NL/ALUMNI/BOEK

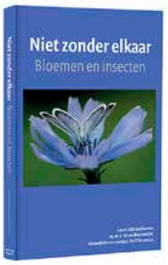

Louis Schoonhoven (1931) / biologie 1957, promotie 1962 e.a.

Niet zonder elkaar. Bloemen en insecten

Genomineerd voor de Jan Wolkers-prijs. Bloemenbiologie, evolutie, diergedrag, natuurbescherming en toepassingen in land- en tuinbouw.
www.natuurmedia.nl
€ 24,50

Martin Idema (1946) (red.) / sociale geografie 1971 (zie ook pagina 32)

Onze Oude Jan – Midden in de samenleving

Belevenissen in en rond 12e eeuwse kerkje in Velp. Bijdragen van Jan Siebelink en John Jansen van Galen.
www.vriendenvandeoudejan.nl
€ 14,95

Philip Everts (1938) / rechten en sociologie 1962

Een rusteloze geest

Over overgrootvader en arts Goswijn Lingbeek (1860-1939), Boerenoorlog, Balkanoorlogen, Vrijmetselarij en padvinderij.
www.erasmuspublishing.nl
€ 27,50

Janneke Budding-Derks (1953) / Engelse taal en letterkunde 1978

Voor altijd Indië

De kleine en grote geschiedenis van WO II in Indië en Nederland
www.bravenewbooks.nl
€ 21,50

Jan Willem Snippe (hoofdred.) en Willem van Reyendam (eindred.)

Gouden greep 50 jaar Gyas / 1964-2014.

Zeer rijk geïllustreerd, een must voor (oud-) Gyassers en -Gyanen.
www.gyas.nl
€ 25,–

Jeanine Oostland (1983)/ Kunsten, Cultuur en Media (2009)

Verhildersum, terugkeer van de bewoners

Zes eeuwen bewonersgeschiedenis op borg Verhildersum.
www.verhildersum.nl
€ 14,95

Jan Willem Wolff (1967) / sociale geografie 1991

Gevangen in structuren (blogboek) Neem zelf verantwoordelijkheid voor je persoonlijke ontwikkeling. Bestellen: info@janwillem.wolff.nl
€ 20,00 (excl. € 3,45 verzendkosten)

Barbara Scholten (1971) / technische bedrijfswetenschappen 1997

Voetbalgekke meiden

Mila speelt met haar beste vriendin Doenja in E1. Jeugdserie.
www.ploegsma.nl
€ 13,99 (e-book € 7,99)

Bert van Veluw (1956) / godgeleerdheid en godsdienst-wetenschappen 2002

Aan tafel!

Prikkelende geloofsvragen uit een predikantenpraktijk.
www.royaljongbloed.com
€ 22,50

Jan Visser (1966) / psychologie 1991, promotie 1998

Ravenhart

Roman over opstand Friezen tegen het machtige Rome in 28 v Chr.
www.noordboekwinkel.nl
€ 18,50

CITY OF TALENT

AIN WONDRE STAD

Groningen. Universiteit. Maar ook talloze straten, huizen, bruggen, pleinen waar herinneringen liggen. Bekende oud-RUG-studenten vertellen over hun speciale plek.

ELLIS ELLENBROEK ELMER SPAARGAREN

‘Malle Pietje wilde alleen mijn koffiezetapparaat hebben’

‘Ik begon mijn wooncarrière in studentenflat Selwerd III, met een kamertje van drie bij vier. Ik heb in Leiden op school gezeten en woonde zo ver weg, dat ik extra punten kreeg op de wachtlijst. Maar ik wist pas een paar dagen voor de KEI begon dat ik een kamer had. Op Selwerd had ik een zeer Spartaanse inrichting. Een matras op de grond, mijn bureau was een plank op twee schragen. Na een jaar kon ik mooier gaan wonen, in een Albertushuis aan het Zuiderdiep, daar kreeg ik een kamer van vier bij vijf. Ineens had ik ruimte voor meubels. Ik wist dat er zo’n Malle Pietje zat aan het Lage der A. Ik ging er kijken, maar was toch niet helemaal tevreden over de keuze. In de Gouden Gids vond ik nog een andere Malle Pietje, volgens mij aan het Damsterdiep. Met een vriend ging ik daar heen, maar we zagen het niet onmiddellijk. Lopend langs de huizen ontdekten we een winkel met oude meubels en een oud meneertje erin. Wij naar binnen, we zagen een tafel en vroegen wat die kostte. Het mannetje zei: “Ik weet niet of die te koop is. Ik woon hier.” Toen heb ik mijn tafel toch aan het Lage der A moeten kopen. Die tafel heeft het nog vier jaar gedaan. Aan het Zuiderdiep ben ik tot het eind van mijn studie gebleven, 220 gulden in de maand was de kamer. Mijn vriendin, nu mijn vrouw, vond het een smerig rothok. Het was een jongenshuis waar om de een of andere reden het leuk werd gevonden om iedere keer de deur uit de wc te schroeven.

Een scheefwoner – nu een van mijn dossiers – ben ik nooit geweest. Na mijn afstuderen ben ik naar Amersfoort verhuisd. Toen was het over in Groningen. Ik ben nog met mijn tafel terug gegaan naar Malle Pietje, maar hij wilde hem niet meer hebben. Dat viel mij vies tegen. Een bankje wilde hij ook niet. Wel mijn koffiezetapparaat. Volgens mij heb ik daar twee vijftig voor gekregen. Tegenwoordig noem je dat circulaire economie.’

Stef Blok (50); minister voor Wonen en Rijksdienst; had verschillende functies bij ABN Amro voordat hij in 1998 voor de VVD in de Tweede Kamer kwam; studeerde van 1983 tot 1988 bedrijfskunde aan de RUG; speciale plek: Malle Pietje (Paul in Alles) aan het Lage der A 26-27.

Als een zwarte Amerikaan het slachtoffer wordt van politiegeweld, ontbrandt een debat waarin zowel politie als zwarte gemeenschap steevast de slachtofferrol kiezen. Communicatieprofessional **Michelle Knight** promoveerde afgelopen zomer op haar onderzoek naar het debat over politiegeweld in New York. Misdaadverslaggever **Gerlof Leistra** vindt dat in Nederland de politie wel wat assertiever mag zijn.

JOHN HERMSE
CORBIS / HOLLANDSE HOOGTE

Alle pijlen op de politie

Haast als vanzelf snijdt Michelle Knight bij het begin van het gesprek een onderwerp aan dat ze in haar promotieonderzoek *niet* heeft onderzocht: het debat in Nederland over Zwarte Piet. Die discussie doet sterk denken aan het debat over politiegeweld in New York waarop ze deze zomer promoveerde.
'De betrokkenen bij het Zwarte-Pietdebat communiceren erg slecht met elkaar,' vindt Knight. 'De modder van de een wordt gebruikt als munitie door de ander. Daarbij leven ze in twee heel verschillende werelden. Wat voor de één een onschuldig kinderfeest is, is voor de ander het voorbeeld van discriminatie en van slavernij. Dat zijn twee verschillende belevingen die niet tot elkaar komen.'
Zo gaat dat in New York dus ook, tussen de politie en de politievakbonden aan de ene kant en de zwarte gemeenschap en haar voorlieden aan de andere kant. Knight onderzocht hoe het debat gevoerd wordt en vooral ook hoe het komt dat de tegenstanders elkaar al jarenlang bestoken vanuit de loopgraven waarin ze zich hebben verschanst.
Daarbij zou het erg helpen om eens terug te blikken en dat is precies wat Knight in haar proefschrift heeft gedaan. 'Iedereen plaatst het debat over politiegeweld in het frame van ras, van discriminatie. Dat is heel begrijpelijk, maar ik denk ook dat je gezichtsveld dan heel beperkt is. Je moet ook kijken naar de geschiedenis van de politie, los van de tegenstelling tussen zwart en wit, ook los zelfs van politiegeweld.'

Bliksemafleider

In haar proefschrift laat Knight zien dat de politie in New York gelijk na de oprichting in 1845 het zwaar te verduren kreeg. Erg veel bevoegdheden kregen de *cops* niet, terwijl er wel veel van ze werd verwacht. De politie kreeg ook nog eens te maken met politieke strijd tussen Democraten en Republikeinen die over hun hoofd werd uitgevochten. Omdat de agenten zich tegen al die kritiek moesten verweren, is het New Yorkse korps in een verdedigende houding terechtgekomen waarin het tot nu toe is blijven steken en die alleen maar sterker is geworden. 'Daar begon zich al een slachtofferschap te ontwikkelen,' zegt Knight. 'Toen fungeerde de politie al als bliksemafleider voor maatschappelijke issues.'

Anderhalve eeuw later zijn de onderwerpen wel veranderd, maar zijn de mechanismen hetzelfde gebleven. 'De politie neemt steevast een verdedigende houding aan, bijvoorbeeld door aan de hand van statistieken te laten zien dat ze hun werk heel goed doen. Tegelijkertijd maken ze het slachtoffer, figuurlijk, zwart. Daardoor leeft bij de zwarte gemeenschap heel sterk het idee dat er een doofpotcultuur is, dat de klachten van hun mensen niet serieus worden genomen.' De politie is in hun ogen juist een agressor, in plaats van een slachtoffer en dat zie je terugkomen in de felle toon van het debat, zegt Knight. Op protestborden staan kreten als: "Murderers, you killed a husband and a father". Dat is een heel persoonlijke en agressieve manier van communiceren. Alle pijlen zijn op de politie gericht.'
Ook hier ziet Knight dat de politie net als in de negentiende eeuw allerlei maatschappelijke problemen op het bordje krijgt. Toen ging het over bijvoorbeeld corruptie, nu gaat het over ongelijke behandeling en achterstelling van gekleurde Amerikanen. 'De politie wordt nog steeds gebruikt als hét middel om over al die bredere issues te praten', zegt Knight. 'Het is nog steeds een perfecte bliksemafleider.'

Haagse politie

In Nederland kwam de politie ook onder vuur te liggen, nadat eind

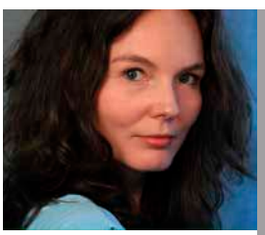

Michelle Knight (1978) studeerde in 2003 af aan de RUG bij American Studies. Ze werkte bij communicatiebureau Ketchum Pleon toen ze begon aan een proefschrift over het debat over politiegeweld in New York, waarop zij in juni 2015 in Groningen promoveerde. Tegenwoordig werkt ze bij het ministerie van Sociale Zaken als speechschrijver en adviseur online communicatie.

Gerlof Leistra (1959) studeerde in 1985 aan de RUG af als historicus. Al tijdens zijn studie werkte hij als journalist, bij het *Nieuwsblad van het Noorden*. Sinds 1990 is hij misdaadverslaggever bij *Elsevier*. Op zijn weblog Misdaad & Straf schrijft hij over actuele zaken in de misdaad. Leistra is co-auteur van het standaardwerk *Moord en doodslag in Nederland* (2003) en schreef nog elf andere boeken.

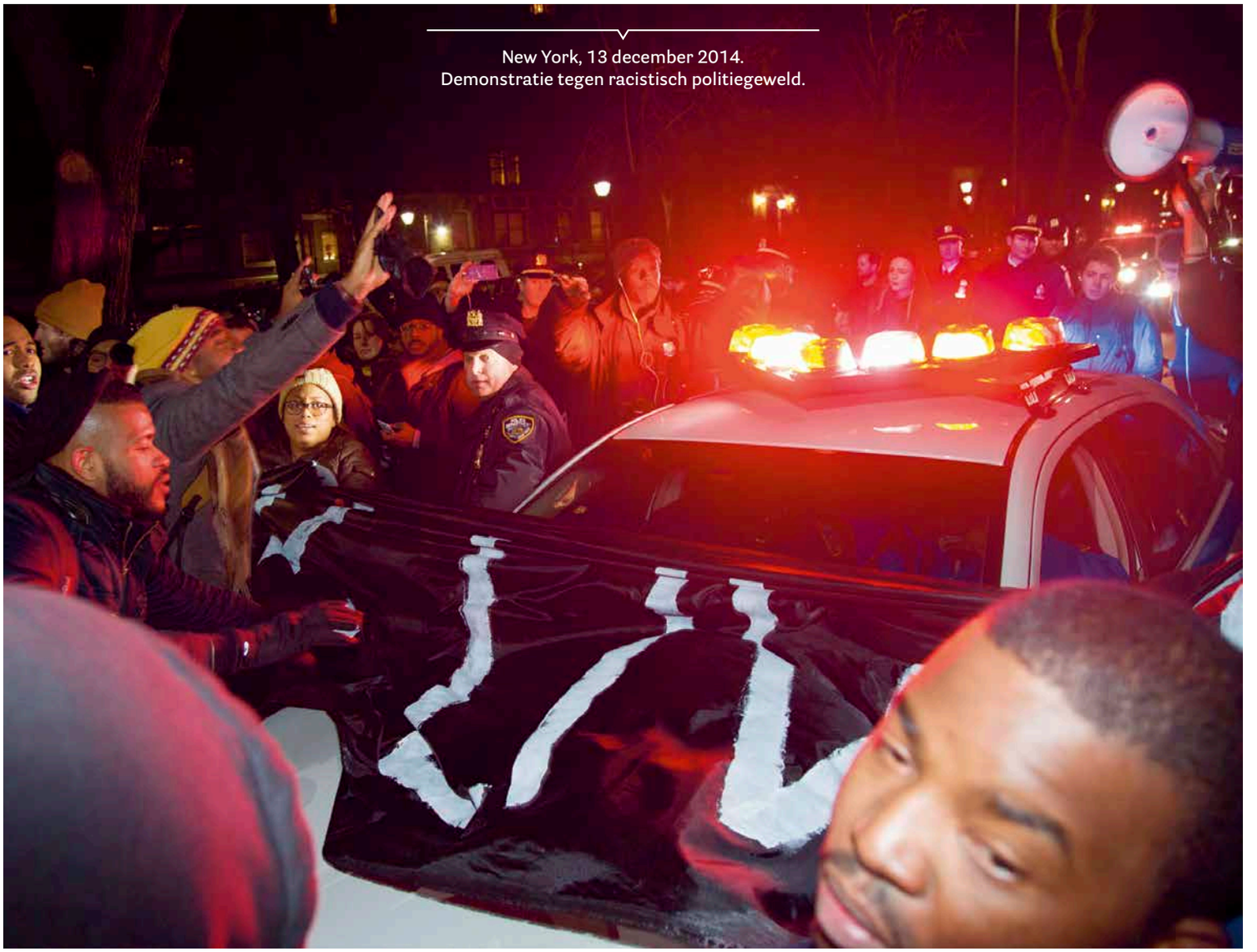

New York, 13 december 2014.
Demonstratie tegen racistisch politiegeweld.

juni de Antilliaan Mitch Henriquez om het leven was gekomen toen de Haagse politie hem aanhield. Ziet Knight daar dezelfde loopgravenoorlog als in de Verenigde Staten, met de politie die als kop van Jut in een slachtofferrol geduwd wordt? 'In Amerika ziet de politie haar tegenstanders als 'professional policehaters'. Hier heeft de politie meer een houding van: "Wij krijgen ook wel veel te verduren".' In Nederland zegt de politie niet dat haar critici haar op een georganiseerde manier als kop van Jut gebruiken. In Amerika zeggen ze dat wel.'

Maar Knight denkt dat critici wel moeten oppassen met keiharde aanvallen op de politie.' De tenen van de Hollandse agenten zijn nu nog een stuk korter dan die van de Amerikaanse politie. Het zou mooi zijn als dat zo blijft.'

Assertiever

RUG-alumnus Gerlof Leistra heeft als misdaadverslaggever bij *Elsevier* de Nederlandse politie goed leren kennen. Hij vindt dat de agenten wel wat meer van zich af kunnen bijten. 'Ze mogen wel wat assertiever zijn als ze het verwijt krijgen dat ze racistisch zijn. Ze hoeven dan niet met hun pootjes in de lucht te gaan liggen met een houding van: sla ons maar.' Na de fatale aanhouding van Henriquez kreeg Leistra een rechercheur aan de telefoon die zich erg stoorde aan geluiden dat de politie racistisch zou optreden. 'Maar om dat nou als slachtofferschap te zien?' vraagt Leistra zich af. 'Het is logisch dat ze zich aangesproken voelen.'

Obama

In zijn ogen hoeft de politie niet bang te zijn dat over haar rug politieke discussies worden uitgevochten. Tijdens de rellen in de Haagse Schilderswijk na de dood van Henriquez deed de politie wel even dienst als zondebok voor alles wat er mis zou zijn met allochtone Nederlanders, maar volgens Leistra leven deze gevoelens niet breed. Volgens hem komen in Nederland politieke verwijten aan het adres van de politie snel terecht bij de persoon waar ze thuishoren: minister van Veiligheid en Justitie Ard van der Steur, die over de politie gaat.

'De politie wordt nog steeds gebruikt als hét middel om over al die bredere issues te praten'

In Nederland geen diepe loopgraven dus, van waaruit de strijdende partijen elkaar bestoken zonder zicht op een uitkomst. Maar hoe kan de Amerikaanse patstelling toch doorbroken worden? Wat Knight betreft gaf president Obama onlangs het goede voorbeeld met een speech waarin hij beide partijen opriep om zich rekenschap te geven van de eigen vastgeroeste rolpatronen, net zoals Knight in haar proefschrift eigenlijk doet. 'Obama zegt dat niet alle schuld van problemen op de politie moet worden geschoven. De politie kan de hand in eigen boezem steken, maar de burgerij zou dat dan ook moeten doen.'

Vanaf dit jaar beschikken Nederlandse gemeenten over meer geld en nóg meer verantwoordelijkheden voor bijvoorbeeld jeugdzorg. Gaat dat goed? Is de burger beter af als de overheid om de hoek zit? En gaat decentralisatie de democratie versterken? Vragen te over. **Bert Marseille** en **Henrich Winter**, hoogleraren bij de vakgroep Bestuursrecht en Bestuurskunde, gaan het onderzoeken.

JAN R. BLAAUW
DAVID ROZING / HOLLANDSE HOOGTE

De gemeente, de burger en de duivel

Ze hielden in juni een dubbeloratie aan de RUG en werkten al veelvuldig samen bij hun vakgroep Bestuursrecht en Bestuurskunde. Nu gaan Bert Marseille en Heinrich Winter als hoogleraren de effecten van de recente decentralisaties in het sociale domein (zorg, jeugd en werk & inkomen) onderzoeken.

Sinds 1 januari 2015 hebben de Nederlandse gemeenten aanzienlijk meer taken. Drie grote decentralisaties in het sociale domein geven hun meer verantwoordelijkheid voor jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en arbeidsparticipatie. Hierdoor verschuiven de bestuurlijke verhoudingen niet alleen tussen rijk en gemeenten, maar ook tussen overheid, burger en de private organisaties die door de gemeenten worden ingeschakeld ter uitvoering van al deze taken.

Klacht of bezwaar

Enorme veranderingen in korte tijd. Er ging ook al het nodige mis, zoals de pgb-chaos, waarvoor staatssecretaris Van Rijn door de Tweede Kamer ter verantwoording werd geroepen. Wordt het nu makkelijker voor burgers die het niet eens zijn met de overheid om hun recht te halen? De gemeente zetelt immers om de hoek? En in hoeverre versterkt deze nabijheid de democratie?

Wat betreft de geschillen tussen burger en overheid vreest Marseille dat het wel eens zo kan uitpakken dat de overheid weliswaar dichter bij de burger komt, maar tegelijkertijd ongrijpbaarder, zelfs ontastbaar wordt. Dat zit zo: Gemeenten hebben de vrijheid contracten te sluiten met private partijen voor de uitvoering van hun taken in het sociale domein. Maar vrijheid is natuurlijk geen garantie voor duidelijkheid. ‘Als gemeenten hun taken uitbesteden aan private organisaties, bij wie moeten burgers dan met hun klachten en bezwaren terecht?’ Van belang is dan of de onvrede moet worden aangemerkt als ‘klacht’ of ‘bezwaar’. Bezwaren zijn gericht op besluiten van de overheid, klachten op gedragingen van medewerkers van de overheid zelf of van de private partijen met wie de overheid samenwerkt. Er gelden verschillende procedures. De ontevreden burger heeft al snel geen idee meer waar te beginnen en geeft gefrustreerd op of verzandt in zijn pogingen.

Bert Marseille (1961) studeerde aan de RUG achtereenvolgens af in juridische bestuurswetenschappen, sociologie en rechten en promoveerde er in 1993. Na zijn promotie werkte hij enkele jaren bij de rechtbank in Assen om in 1999 weer terug te keren naar de RUG. Sinds 2014 is hij in Groningen hoogleraar bestuurskunde, in het bijzonder de empirische bestudering van het bestuursrecht en sinds 2011 in Tilburg bijzonder hoogleraar.
www.rug.nl/staff-Marseille

Wie wel doorzet, belandt al snel niet in één maar in verschillende procedures. Dit komt omdat wat de ontevreden burger als één probleem ziet, door de functionarissen die er mee aan de slag gaan, wordt uiteengerafeld in verschillende klachten en bezwaren. Het gaat formeel immers over verschillende handelingen van verschillende instanties. Marseille pleit er daarom voor dat gemeenten en private hulpverleners klachten en bezwaren geïntegreerd behandelen en dat de bestuursrechter meer ruimte krijgt om de beslechting van zulke conflicten naar zich toe te trekken. Uiteindelijk moet die kunnen toetsen of de taken waar de gemeente verantwoordelijk voor is, goed zijn uitgevoerd. Winter valt bij: ‘Een private partij zorg laten uitvoeren betekent nog niet dat ook de verantwoordelijkheid voor die zorg is overgeheveld naar die private partij.’

Mentaliteit

Hoe dan ook is de burger afhankelijk van de mentaliteit in het gemeentelijke bestuur. Maakt zijn gemeente duidelijke afspraken met private uitvoerders over thuiszorg en jeugdopvang? Bestaat er bij haar werkelijk bereidheid om geschilbeslechtingsprocedures ook toegankelijk in te richten? Zijn die procedures goed te herleiden tot concrete besluiten waar ontevreden burgers tegen kunnen protesteren? Marseille: ‘Verbazingwekkend genoeg zien we in de praktijk nogal eens dat gemeenten de rechtsbescherming van burgers ontoegankelijk maken. Ze schuiven het weg naar de private uitvoerders.’ Zo komt de overheid dichterbij om meteen weer afstand te nemen.

Het roept de vraag op hoe de participatiesamenleving besluiten neemt. Wie mag er lokaal meepraten en waarover precies? Hoe moeten de bestaande ‘verticale’ politieke structuren precies worden afgestemd op de vele nieuwe ‘horizontale’ vormen van overleg die nu ontstaan? Is er een blijvende status voor de vele ‘keukentafels’ die worden opgezet om grote kwesties te behandelen? Zoals de Dialoogtafel in Groningen (aardbevingen) of de Schipholtafel, met hoofdrollen voor oud-ministers Wallage en Alders?

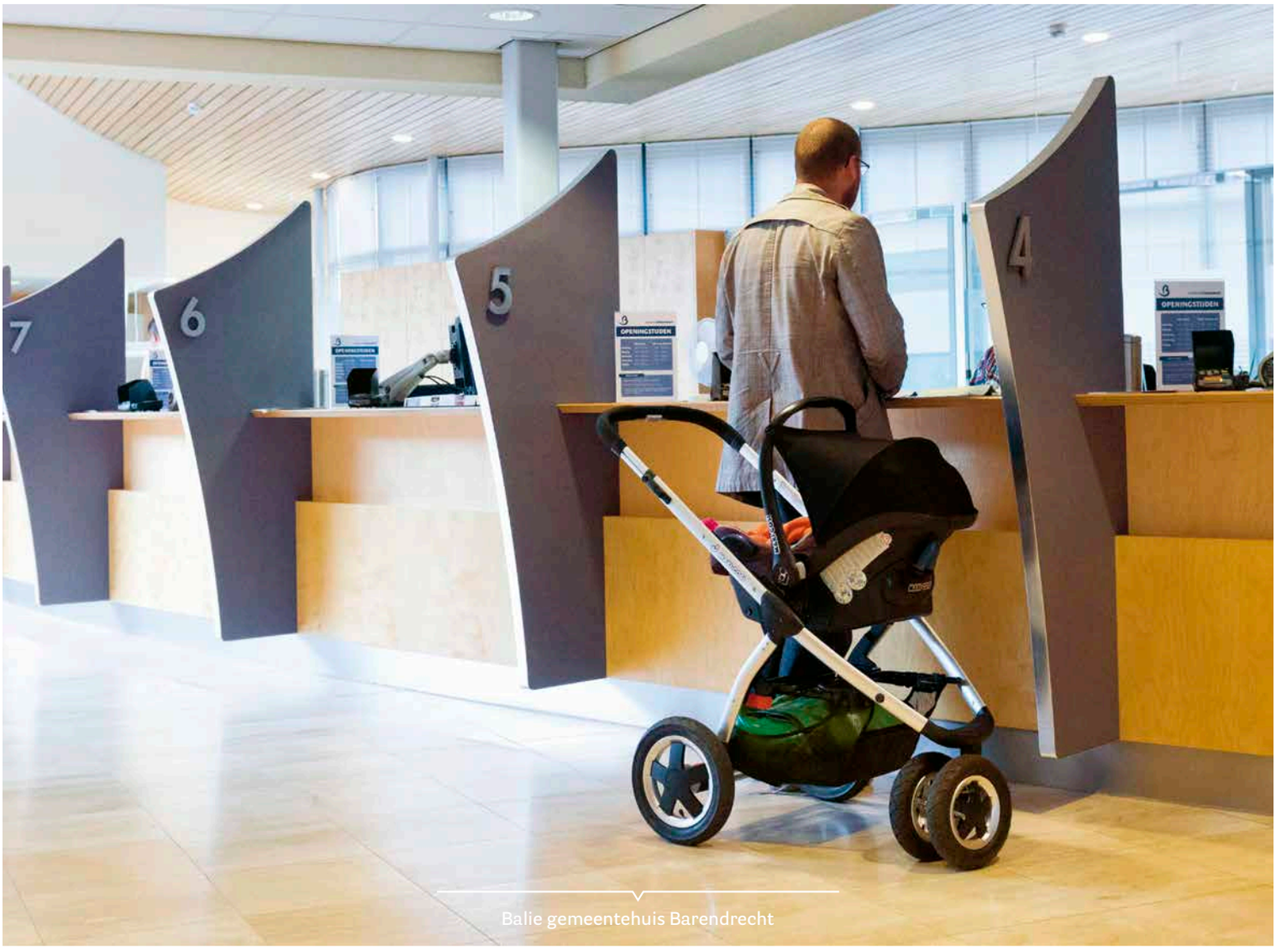

Balie gemeentehuis Barendrecht

Toverterm maatwerk

Winter en Marseille zien aan de decentralisaties zowel zorgelijke als kansrijke aspecten. De veelheid aan nieuwe initiatieven in combinatie met de vrijheid zelf te beslissen kan in het zorgbeleid gemakkelijk tot grote verschillen in kwaliteit leiden. Marseille: 'We juichen het als samenleving toe dat gemeenten zelf budgetten beheren en systemen daartoe ontwerpen. Maar wat als dat ertoe leidt dat twee straten verderop – aan de andere kant van de gemeentegrens – wel en bij jou geen huishoudelijke hulp beschikbaar is?' Lokale vrijheid biedt geen garanties op een minimale zorgkwaliteit in de praktijk. Winter vraagt zich ernstig af of een 'toverterm' als maatwerk en de bejubelde sociale wijkteams alle verwachtingen wel kunnen waarmaken.

Winter constateert dat gemeenten het lastig vinden de oude 'verticale' structuren af te stemmen op allerlei nieuwe 'horizontale' verbindingen die nu bijvoorbeeld in de zorg ontstaan of naar aanleiding van brandende kwesties zoals de aardbevingen in Groningen.

Heinrich Winter (1962) studeerde juridische bestuurswetenschappen en sociologie aan de RUG en promoveerde in 1996. Hij was bijzonder hoogleraar toezicht bij de vakgroep Bestuursrecht en bestuurskunde en werd in 2014 hoogleraar bestuurskunde met als leeropdracht het functioneren van het openbaar bestuur. Daarnaast is hijoprichter en mede-directeur van Pro Facto.
www.rug.nl/inbeeld-winter

Mag je van een commerciële partner verwachten dat hij zorg verleent alsof hij een nutsinstelling is? Moet je een Dialoogtafel alleen laten meepraten of ook laten meebeslissen? Is beslissen niet volledig voorbehouden aan gekozen bestuurders?

Winter stelt onomwonden dat participatie de representatie ofwel 'de politiek' moet redden. 'Representatieve democratie zonder die participatie is een doodlopende weg. Het is te statisch. De technische middelen zijn er om het anders te doen, maar je moet er als gemeente oog voor hebben en wel durven. Je wilt toch ook niet dat de traditie ontstaat dat de overheid telkens vernieuwing even toelaat en weer snel stopt met een soort 'terug in je hok' reflex.'

Decentralisatie op zich lijkt niet het probleem, concluderen Winter en Marseille voorlopig. De duivel schuilt echter in de details van organisatie en uitvoering. De overheid wil best dichter bij de burger opereren, maar weet niet zo goed hoe dat er dan uit moet zien of wat het beste werkt. En juist die organisatie en uitvoering gaan bepalen of het voor de burger inderdaad beter wordt. Winter: 'Wat dat aangaat is dit echt een ontdekkingsreis.'

'ALS JE TWIJFELT NA EEN BESLISSING, HEB JE GEEN BESLISSING GENOMEN.'
STELLING **MEIKE MUTSAERTS** MEDISCHE WETENSCHAPPEN/UMCG

ESTHER KOKMEIJER

Spitsbergen. In de volgende *Broerstraat 5* meer over de recente poolexpeditie onder leiding van Maarten Loonen.

www.rug.nl/grootste-nederlandse-pool expeditie-ooit

Voor het eerst na twaalf jaar speelt het eerste damesteam van studentenvolleybalvereniging Donitas weer eredivisie. Hoogleraar sport, prestatie en innovatie **Koen Lemmink** gaat onderzoek doen naar de sportsters en werkt daarbij samen met **Arno Van Solkema**, hun nieuwe trainer en coach. Het Ubbo Emmius Fonds (UEF) van de RUG is hoofdsponsor geworden van het team.

ELLIS ELLENBROEK GERHARD TAATGEN

WWW.RUG.NL/STAFF/K.A.P.M.LEMMINK

Dames aan draadjes

De beeltenis van de eerste RUG-rector, Ubbo Emmius (1546-1625), prijkt op de shirts van de volleybalsters. En daar blijft het niet bij. De dames zijn onderzoeksobject. Voor Arno van Solkema (47) was de liaison met de wetenschap de hoofdreden om ja te zeggen toen hij werd gevraagd. ‘Niet zakelijk van mij, maar ik heb eigenlijk niet onderhandeld.’

Deze middag op het Sportcentrum ontmoeten de trainer en hoogleraar sport, prestatie en innovatie Koen Lemmink (53) elkaar voor de tweede keer. De heren brainstormen vast over de onderzoeksagenda. Van Solkema geeft een voorzet. ‘Ik zou wel verder dan volleybal willen kijken als het om bewegen gaat. Waarom zou ik als volleybaltrainer mensen op een andere manier moeten laten springen dan bijvoorbeeld een basketbaltrainer?’ In Almere en Zwolle, waar hij eerder werkte, hadden de volleyballers en de basketballers dezelfde krachttrainer. ‘We deden dezelfde oefeningen, alleen apart van elkaar. Terwijl we hetzelfde doel nastreven: hoog springen en het lang volhouden.’ Toen al leek het Van Solkema wel wat om samen te trainen.

Neem veiligheid. Volleyballers landen regelmatig op elkaars voeten, maar blijven als team nog aan de eigen kant. ‘Bij basketbal loop je dwars door elkaar heen. Daar is de kans dat je op een ander zijn voet springt veel groter. Het zou een mooi onderwerp kunnen zijn voor het uitwisselen van tips om dat te voorkomen.’ Lemmink, die is verbonden aan het Centrum voor Bewegingswetenschappen van UMCG en RUG, luistert geïnteresseerd: ‘Teamsporten gebruiken nu nog te weinig elkaars expertise, vind ik. Ze kunnen inderdaad veel van elkaar leren.’

Blessures

Groningse sportwetenschappers hebben de afgelopen jaren niet stilgezeten. Zij volgden al allerlei teams om meer te weten te komen over belasting en belastbaarheid van sporters. Volleyballers van Lycurgus, basketballers van Donar en korfballers van Nic deden mee aan een vierjarig programma over de balans tussen belasting en belastbaarheid. De RUG werkt samen met de Hanzehogeschool binnen het Sport Science Institute Groningen. Eind september organiseerde de Hanzehogeschool het symposium Topsport in Uitvoering over topsportklimaat. Eerdaags volgen er twee promoties. Er is, kortom, veel kennis. Zo zijn er modellen ontwikkeld om belasting en belastbaarheid te meten en te monitoren. Fysiek, maar ook mentaal. Lemmink: ‘Speel ik wel of speel ik niet? Dat aspect doet veel met een sporter. De stress die dat geeft kun je monitoren.’

In Groningen is ook een methode ontwikkeld om het risico op blessures in te schatten met biomechanische analyses van springen. Dat zou ook mooi zijn voor Donitas I, volgens Lemmink: ‘We weten dat het risico op blessures bij volleybal hoog is, zeker bij vrouwen. Dat komt mede door lichaamsbouw. We zouden kunnen bepalen welke volleybalsters een verhoogd risicoprofiel hebben en daar preventieve programma’s voor ontwikkelen.’ Van Solkema: ‘Nu vraag ik voor de training: “Hoe voel je je?” En na de training: “Hoe was het? Heb je ergens last van gekregen? Geef eens een cijfer aan deze training.” Natte vingerwerk, fingerspitzengefühl, inschatten.’ Lemmink: ‘De wetenschap kan complementair zijn.’

Sensortjes

18 studentes van RUG en Hanzehogeschool heeft Van Solkema op zijn licentielijst. Rennen die straks rond met metertjes en draadjes en supersonische badmutsen met peilapparatuur? Lemmink lacht: ‘Wetenschappers willen alles weten. Je wilt er het liefst bovenop zitten en elke minuut wat vragen en de sporters iets om hun nek hangen en camera’s erop zetten, en iets onder de voetzool. De sportpraktijk laat dat natuurlijk niet altijd toe. Dat is een spanningsveld.

Smashing students

Bij de bekendmaking in juni van de sponsorovereenkomst tussen het Ubbo Emmius Fonds (UEF) en Donitas Dames I zei voorzitter Niels Westra van de Stichting Topvolleybal G.S.V.V. Donitas blij te zijn met de mogelijkheid de komende jaren een stabiel topsportklimaat te bouwen voor de speelsters. Het UEF streeft ernaar onder RUG-alumni, studenten en relaties de komende vier jaar jaarlijks 15.000 euro te werven om de ambitieuze plannen van Donitas te ondersteunen. Het UEF faciliteert de fondsenwerving onder meer via een crowdfundingcampagne op www.studenten.rugsteunt.nl. Het project heet Smashing Students. Donitas ontvangt ook een topsportsubsidie van RUG en Hanzehogeschool.

WWW.RUG.NL/ALUMNI/DONITAS WWW.STUDENTEN.RUGSTEUNT.NL

'Onze ambitie is om binnen een aantal jaren in de winnaarspoule te eindigen en om zelfs een keer een landstitel of de beker te winnen, of allebei.'

We hebben veel geleerd, ook hoe het niet moet. Soms hebben we teveel gevraagd waardoor sporters afhaakten.' Nieuwe technieken maken het trouwens wel makkelijker, zegt Lemmink, 'om ze bijvoorbeeld wat in hun sportbroekje te bevestigen. Een klein sensortje of zo, waar sporters niks van merken.' Hoewel er veel gekeken is naar teamsporters is er voor het team als geheel nog weinig aandacht geweest, zegt Lemmink. Ook iets voor de nabije toekomst: 'Het gaat toch om afstemming en timing. Wie doet wat op welk moment? Dat bepaalt of je punten gaat pakken.' Die punten, hoe zit het daarmee? Is de verbinding met de wetenschap de sleutel tot succes? Brengt het de dames van Donitas belangrijke titels zoals de voorzitter van de Stichting Topvolleybal G.S.V.V. Donitas droomt?

Donitas is een van de weinige eredivisionisten met wetenschappers om zich heen. Van Solkema denkt dat de inzichten waar de onderzoekers mee komen zeker kunnen helpen beter te presteren. Maar van een tovermiddel wil hij eerst nog niet spreken. Lemmink blijft ook met de benen op de grond: 'Wetenschap beïnvloedt niet de prestatie, wetenschap is ondersteunend. Wij observeren, monitoren, meten en koppelen alles terug naar coach en begeleidingsteam. Dan is het aan hen wat ze daarmee doen. Wij houden alleen een spiegel voor.'

'HARD RESEARCH REQUIRES FURIOUS DANCING.'
STELLING **ANNE-WIETSKE ENEQUIST** RECHTSGELEERDHEID

Over de hele wereld zijn RUG-alumni te vinden. Zij verlieten Groningen na hun studie. Maar anderen bleven. Wat vinden leden van de RUG-gemeenschap leuk aan Groningen en wat doen zij er graag? RUG-medewerkers en -alumni geven hun tips.

SELFIE

Bert Kamstra (1953)

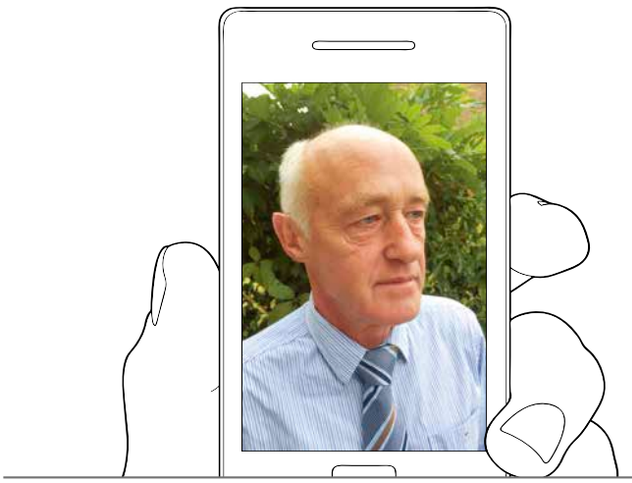

Ik ben in Groningen geboren en opgegroeid in de binnenstad, binnen de diepenring (Noorderhaven) en heb een technische opleiding gevolgd. In 1980 ben ik bij de universiteit gekomen en ben sindsdien werkzaam bij de bode- en conciërgedienst. Wat het werk bijzonder maakt is dat wij als conciërgedienst ook de rol van pedel vervullen. Tussendoor heb ik nog wel een half jaar bij de USVA gewerkt als pandbeheerder. Omdat het voor mij veel te stil was, ben ik teruggekeerd naar het levendige en bruisende leven van het Academiegebouw.

DIT VIND IK LEUK

In het weekend loop ik graag langs het Reitdiep, net achter het Zernike-complex, nog binnen de stadsgrens. Je kunt er heerlijk wandelen – wat we dan ook vaak doen met onze hond –, hardlopen en fietsen. De natuur is daar prachtig en je komt er vooral veel wandelaars en sporters tegen. Je kunt er genieten van een weidse omgeving en prachtige, wisselende luchten boven het water van het Reitdiep. Een fijne plek om even uit de drukte van de stad te zijn.

Eindelijk gelijk

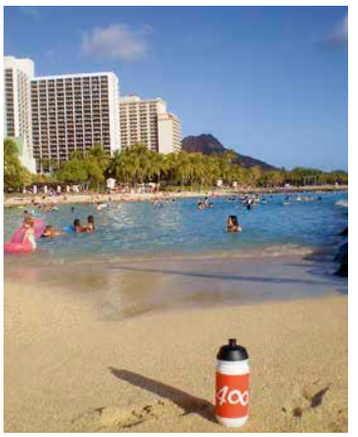

Peter Barthel, hoogleraar astrofysica van actieve melkwegstelsels, maakte deze foto op Wakiki Beach in Honululu. Hij was op werkbezoek op Hawaii. Het observatorium bovenop de 4200 m hoge slapende vulkaan Mauna Kea daar is bij astronomen zeer geliefd omdat de top meestal boven de wolken ligt en de lucht er ijl is en zeer droog. In zijn jonge jaren lanceerde Barthel een theorie die het raadsel van de quasars moest oplossen. Onlangs – ruim 25 jaar later – is er dan het laatste bewijs: hij had gelijk! Lees verder het artikel van Christien Boomsma in de *Universiteitskrant*: WWW.UKRANT.NL/MAGAZINE/EINDELIJK-GELIJK

Stijging Shanghai-ranking

De RUG is voor het derde achtereenvolgende jaar gestegen in de Academic Ranking of World Universities (‘Shanghai-ranking’) en sprong van plaats 82 naar 75. De ARWU-ranking – gebaseerd op een heldere methodologie en objectieve gegevens – wordt algemeen beschouwd als de meest betrouwbare kwaliteitsmeter van universiteiten wereldwijd en wordt jaarlijks gepubliceerd door de Shanghai Jiao Tong University. Commentaar Collegevoorzitter Sibrand Poppema: ‘Dat we onze positie in de top-100 opnieuw flink hebben verbeterd, geeft aan dat we op de goede weg zijn om onze status als wereldtopper onder de internationale researchuniversiteiten te versterken.’

Omissie

Bij de foto van de ijsbeer op pagina 20 van het julinummer van *Broerstraat 5*, over de poolexpeditie naar Spitsbergen, is de naam van de fotograaf, Ronald Visser, per abuis niet vermeld.

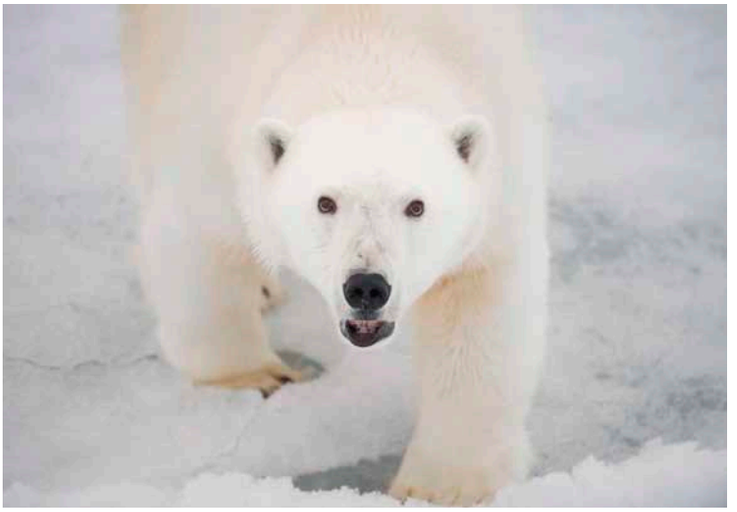

Diesel, gas, steenkool, ze hebben hun langste tijd gehad. Tijd voor transitie, van fossiele brandstof naar andere bronnen van energie. Over energietransitie heeft de RUG al haar kennis gebundeld in een nieuwe gratis online collegeserie, **'Solving the Energy Puzzle'**. Deze zogeheten MOOC – de vierde in een tot nu toe succesvolle reeks – gaat op **12 oktober** van start.

FRANKA HUMMELS

WWW.RUG.NL/MOOC-ENERGYTRANSITION

Gratis online collegereeks over energietransitie

Er is haast geen vakgebied dat níet nodig is om te begrijpen hoe we onze energievoorziening anders kunnen gaan inrichten: psychologie, economie, natuurkunde, recht... De RUG als brede universiteit heeft alle mogelijke disciplines gebundeld in de 'Energy Academy'. 'Daarmee lopen we voor op bijvoorbeeld Delft', zegt Jia Liu, die gepromoveerd is in de sociale psychologie en nu bij de Academy werkt.

Liu vindt het belangrijk dat mensen meer weten over energietransitie: 'Het is een van de grootste vraagstukken van onze tijd, met de opwarming van de aarde en het opraken van fossiele brandstoffen in het vooruitzicht. Dus hebben we haast de plicht onze kennis te delen.' Zij is de projectleider van de nieuwe MOOC (massive open online course) die de RUG en de Energy Academy op 12 oktober lanceren getiteld 'Solving the Energy Puzzle'. Jia Liu: 'Deelnemers van over de hele wereld kunnen dan bij ons gratis online een collegereeks van academisch niveau volgen, hun vorderingen toetsen en de lesstof met medecursisten bediscussiëren.'

Zeven weken

Liu hoopt op een gemengde deelnemersschare. Op alumni, natuurlijk, die hun kennis snel up-to-date willen brengen. Maar ook voor de huidige studenten kan het juist een snelle introductie zijn. 'En misschien ook mensen die windmolens bouwen en daar heel specifieke kennis van hebben en nu wat meer over de context willen weten. Of beleidsmakers. Vanwege al die verschillende – internationale – perspectieven zal ook het interactieve gedeelte van de MOOC, waaraan de deelnemers zelf een bijdrage moeten leveren, heel waardevol zijn.'

'In zeven weken maken de cursisten kennis met alle relevante invalshoeken van energietransitie. Na de MOOC weten ze ook waarover ze meer willen weten.' Want ja, Liu geeft het toe, de MOOC kan ook handig zijn voor de RUG, om de energie-expertise in Groningen op de kaart te zetten. Nu denken mensen bij dit onderwerp immers snel aan de technische universiteiten. Ze noemde eerder al niet voor niets Delft. 'Maar wij,' zegt Liu overtuigd, 'bieden écht het hele spectrum.'

Visie

Energietransitie is een hot item tegenwoordig. Het moet allemaal anders, en het moet nú. Maar is het eigenlijk wel zo'n actueel thema? Is de manier waarop we energie gebruiken niet altijd veranderd? Liu beaamt dat energietransitie van alle tijden is. Maar vaak werd die verandering gedreven door nieuwe mogelijkheden, zoals voortschrijdende techniek, en niet door beperkingen als schaarste of mileubelastingsgrenzen.

'Mensen denken vaak aan duurzame energie, als er over energietransitie wordt gepraat. Over niet-fossiele brandstoffen. Dat klopt ook wel, die zijn nu belangrijk in het debat. Maar omdat we met zo'n totaalbenadering werken, zou je wat je in de MOOC leert in feite op elke energietransitie kunnen toepassen. We geven ook geen mening over welke kant het op móet gaan. Daar moeten de deelnemers zelf maar een visie over vormen.'

'DO NOT TAKE LIFE TOO SERIOUSLY. YOU WILL NEVER GET OUT OF IT ALIVE.' (ELBERT HUBBARD)
STELLING **MARRIGJE MEIJER** MEDISCHE WETENSCHAPPEN/UMCG

Met het voor Europa unieke concept van de **alumnikringen** heeft de RUG een nieuwe manier van fondsenwerving gevonden. ‘Het is mooi om als alumnus op deze manier verbonden te zijn aan mijn oude universiteit,’ vertelt **Eddie Perdok**, medeoprichter en lid van de Aduarderkring in Groningen. De Aduarderkring betaalt het onderzoek van promovendus **Arnoud Everhardt**: ‘Dat dwingt mij doelgericht onderzoek te doen en de maatschappelijke relevantie steeds in het oog te houden.’

CHRISTINE DIRKSE IN ONTWERP

Onderzoek dankzij alumni

De alumnikringen zijn een idee van het Ubbo Emmius Fonds (UEF) van de RUG. Het principe is dat betrokken alumni vroegere studievrienden vragen lid te worden van de kring in hun eigen regio. De kringleden komen enkele keren per jaar bijeen, nodigen daarbij interessante RUG-wetenschappers uit voor een presentatie en adopteren gezamenlijk een bijzonder project of onderzoek om daar vervolgens ook financieel aan bij te dragen. Het UEF won in 2012 een internationale prijs voor dit concept, dat door geen enkele andere universiteit in Europa gehanteerd wordt.

Naast de Aduarderkring in Groningen zijn er nog zes kringen in Nederland. Ook in het buitenland zijn er inmiddels alumnikringen van de RUG, bijvoorbeeld in Hong Kong en New York. ‘Alle kringen dragen bij aan een onderzoek- of onderwijsproject,’ legt Tienke Koning – tot voor kort directeur van het Ubbo Emmius Fonds – uit. ‘Betrokken alumni zijn voor de universiteit belangrijk, niet alleen omdat ze financiële steun bieden, maar ook omdat ze maatschappelijk draagvlak creëren, samen een enorm netwerk hebben en een gezonde kritische houding meebrengen. Universiteiten hebben de neiging in zichzelf gekeerd te raken, alumni houden de wetenschappers bij de les.’

Welkom U bent van harte welkom om (vrijblijvend) kennis te maken met een van de alumnikringen. Meer informatie: uef@rug.nl of www.rug.nl/kringen.

De Aduarderkring

De Aduarderkring is de alumnikring van Noord-Nederland. Eddie Perdok (1962), alumnus bedrijfskunde 1988, hielp bij het opzetten van de kring. 'Ik vind het een mooi initiatief. De universiteit heeft mijn opleiding gefaciliteerd, daar wil ik graag iets voor terug doen. In de Verenigde Staten is het heel gewoon dat je je leven lang verbonden blijft aan de universiteit waar je gestudeerd hebt. In Nederland niet. Als je bent afgestudeerd, ben je gewoon weg, laat je de universiteit achter je. Via de alumnikringen kun je betrokken blijven en iets terugdoen.'

Tienke Koning: 'Universiteiten hebben de neiging in zichzelf gekeerd te raken, alumni houden de wetenschappers bij de les

Het belangrijkste doel van de alumnikringen is het ondersteunen van onderzoek aan de RUG. Perdok: 'Ieder lid van onze kring doneert vijf jaar lang 500 euro per jaar. Deze gift is volledig aftrekbaar voor de inkomstenbelasting. In de hoogste belastingschijf scheelt dat 52% en betaal je dus nog geen 250 euro.' Elke alumnikring heeft een doelbedrag. Bij de Aduarderkring is dat 250.000 euro, genoeg om een promovendus of postdoc van te kunnen betalen. 'In ruil daarvoor hebben we twee keer in het jaar een bijeenkomst, meestal met een maaltijd. De sfeer is daar ontzettend goed, het is heel informeel en ontspannen. Na een borreltje worden we bijgepraat over de ontwikkelingen aan de RUG en natuurlijk over de vorderingen van het onderzoek dat we steunen. Er is ook altijd een wetenschapper die iets over actueel onderzoek vertelt.' Perdok vindt dat zijn lidmaatschap van de kring hem veel oplevert. 'Ik ben weer een beetje terug in de universitaire wereld.'

Veelbelovend onderzoek

Veel alumnikringen steunen een jonge topwetenschapper. De Aduarderkring steunt het onderzoek van Beatriz Noheda, natuurkundige aan het Zernike Institute for Advanced Materials van de RUG. Dankzij die steun kon zij een promovendus, Arnoud Everhardt, aannemen. 'Ik ontwikkel nieuwe materialen die trillingen kunnen omzetten in elektriciteit,' legt Arnoud Everhardt (1988), alumnus nanoscience 2012, uit. 'De huidige materialen bevatten veel lood. Wij willen liever loodvrije materialen gebruiken, omdat lood giftig is.' Na drie jaar onderzoek heeft hij het voor elkaar: 'Ik heb een dunne laag van een loodvrij materiaal ontwikkeld waarvan we denken dat die beter werkt dan de huidige materialen. Dit bariumtitanaat is licht en ongevaarlijk. Er zitten grondstoffen in die bijvoorbeeld ook in zonnebrandcrème zitten.' De mogelijkheden van dit materiaal lijken groot. 'Je kunt door de trilling van auto's op de snelweg lantaarnpalen van energie voorzien, of een pacemaker zonder batterijen maken, die door de bewegingen van het hart van energie wordt voorzien.'

Doelgericht

Everhardt gaat altijd graag naar de bijeenkomsten van de Aduarderkring om over de vorderingen van zijn onderzoek te vertellen. 'Het technische gedeelte volgt lang niet iedereen,' lacht hij, 'maar zodra ik begin over mogelijke toepassingen, komen de vragen los. De alumni denken echt mee, bijvoorbeeld over patenten.' Dat maakt hem enthousiast. 'De meeste promovendi krijgen gewoon geld van een instituut waar ze verder niets mee te maken hebben. Bij mij leven er mensen mee. Ik moet elk half jaar nadenken over de relevantie van mijn onderzoek. Dat houdt me doelgericht. Het geeft een sterke motivatie om naar concrete toepassingen toe te werken.' Maar zo'n product is er niet binnen een paar jaar. 'Ik denk dat het nog wel tien tot twintig jaar duurt voor we loodvrije materialen echt in kunnen zetten voor het opwekken van energie uit trillingen. We zitten nog in het stadium van fundamenteel onderzoek. De investering van nu is wel belangrijk; zo houden we de kennis in Nederland, kunnen we goed mee met de ontwikkelingen. Als we er pas over vijftien jaar inspringen, hebben we al een achterstand.'

Impact

Die investering in de toekomst is ook voor Perdok een belangrijke drijfveer. 'Door dit onderzoek te steunen, steunen we een potentieel belangrijke ontwikkeling. Dit kan over tien à vijftien jaar echt impact hebben in de wereld, en daar hebben wij als alumni dan aan bijgedragen. Als je bedenkt wat de universiteit ons alumni heeft geboden, is die paar honderd euro per jaar niet veel. Ik doe dat graag terug voor de universiteit'

Agenda Alumnikringen

Gooische Groningers
12 oktober 2015,
Bussum
(18.00-21.00 uur)

Aduarderkring
2 november 2015,
Groningen
(18.00-21.00 uur)

Alumnikring Amsterdam
16 november 2015,
Amsterdam
(18.00-21.00 uur)

Berlijn
20 oktober 2015,
Berlijn
(17.30-22.00 uur)

Swiss Alumni Chapter
5 november 2015,
Zürich
(18.00-21.00 uur)

Alumni Chapter Singapore
5 november 2015.
Singapore

'SOMMIGE VRAGEN ZIJN ZO GOED DAT HET JAMMER ZOU ZIJN ZE MET EEN ANTWOORD TE VERKNOEIEN.' (HARRY MULISCH)
STELLING **MARIJKE KLEEFMAN** MEDISCHE WETENSCHAPPEN/UMCG

‘Onze relevantie staat nu niet meer ter discussie,’ merkt directeur Vluchtelingenwerk Nederland **Dorine Manson** nuchter op. Haar organisatie die met overheidsgeld en duizenden vrijwilligers vluchtelingen bijstaat bij hun asielprocedures en integratie, beleeft een hectische tijd.

JURGEN TIEKSTRA HOLLANDSE HOOGTE/RINK HOF

ALUMNUS EN SAMENLEVING

Geschiedenis relativeert vluchtelingencrisis

In september 2010 werd Dorine Manson directeur van Vluchtelingenwerk Nederland, na jarenlang als hoge ambtenaar bij de gemeente Amsterdam te hebben gewerkt. Haar opdracht als nieuwe roerganger was het bestaansrecht van de organisatie te herbewijzen. Dat was nodig, want in de jaren voor haar komst was het aantal asielaanvragen gestaag gedaald, tot 9731 in 2007. ‘Veel mensen dachten: het is hier toch goed geregeld, waar heb je Vluchtelingenwerk voor nodig?’, vertelt Manson.

Vijf jaar later is alles anders. Niet lang nadat ze op het landelijk bureau in Amsterdam haar kantoor had betrokken, laaiden er overal in de wereld veenbranden op. In 2011 ontstond ook in Syrië een revolutie, uitmondend in een burgeroorlog die miljoenen Syriërs op de vlucht deed slaan. In datzelfde jaar werd de Libische leider Kadhaffi gedood en staken steeds meer mensen via Libië de Middellandse Zee over om hun toevlucht in Europa te zoeken. ‘Onze relevantie staat nu niet meer ter discussie’, merkt Manson op. ’We zitten zo’n beetje dagelijks in het NOS journaal, Nieuwsuur of RTL Nieuws.’

Grofgebekt

Dorine Manson is een energieke en gedecideerde prater. Maar ook de nuchterheid is nooit ver weg. Dat is een welkome eigenschap te midden van een debat zo verhit en grofgebekt soms als de vluchtelingendiscussie. Als boegbeeld van een club die opkomt voor asielzoekers is ze vaak kop van Jut voor mensen die argwanend staan tegenover de komst van duizenden vluchtelingen. ‘Als u weet wat ik

Mohammed Alobed uit Aleppo, Syrië, in vluchtelingenopvang in Amsterdam-Oost

Dorine Manson (1966)

Studie
- geschiedenis RUG 1990, specialisatie Oost Europa
- afstudeeronderzoek in Moskou

Loopbaan
- Coopers & Lybrand
- Gemeente Amsterdam, directeur EZ
- Vluchtelingenwerk Nederland, directeur sinds 2010

WWW.VLUCHTELINGENWERK.NL

op Twitter over me heen krijg: dat is schanda-lig', zegt ze. 'Maar goed, dat is wat Nederland nu is. Het hoort erbij, hè?'

Dat het debat gepolariseerd is, is ze gewend. Ze trad aan tijdens het eerste kabinet-Rutte, dat gedoogsteun kreeg van de PVV. Een complicerende factor is dat Vluchtelingenwerk Nederland in een spagaat zit. De organisatie voert overheidstaken uit door vluchtelingen bij te staan tijdens hun asielaanvraag en mensen met een asielstatus te helpen integreren. Daar krijgt Manson – met haar 500 betaalde werknemers en 7500 vrijwilligers – overheidsgeld voor. Tegelijkertijd is Vluchtelingenwerk belangenbehartiger van diezelfde asielzoekers en soms dus uitgesproken criticus van het kabinetsbeleid.

Politiek

'Ik heb de afgelopen vijf jaar gemerkt dat die twee rollen de kracht zijn van deze organisatie, maar ook een ingewikkeldheid veroorzaken in de relatie met de politiek', vertelt ze. 'Hoe dat gaat, is erg afhankelijk van de bewindspersoon die in het kabinet zit. Zo'n Fred Teeven kon daar uitstekend mee omgaan.'

Maar in het verleden kwam het wel degelijk voor dat de politiek druk uitoefende op Vluchtelingenwerk, als die zich te kritisch opstelde. De onderliggende dreiging was dat subsidies ingetrokken konden worden. 'Door de staatssecretaris gebeurde dat ook wel, die belde dan onze voorzitter', vertelt Manson. Ze benadrukt dat dit de afgelopen vijf jaar niet aan de orde is geweest.

Typerend voor de toon van het immigratiedebat is het plan van de VVD, in maart gepresenteerd door kamerlid Azmani, om de Europese grenzen te sluiten en vluchtelingen slechts 'in de regio' op te vangen. 'Toen het NOS Journaal de primeur van het plannetje van Azmani had, was ik samen met een vreemdelingenadvocaat uitgenodigd om spontaan te reageren. We hebben gezegd dat zo'n plan niet realistisch is, los van het feit dat het juridisch waarschijnlijk niet kan. Je kunt constateren dat oplossingen nooit dichterbij komen als de discussie zo gepolariseerd wordt gevoerd. Ik denk dat de VVD zich goed realiseerde dat dit niet veel bijdraagt aan een oplossing, maar misschien wel aan politieke profilering. En dat was waarschijnlijk een bewuste keuze.'

Nieuwe vrijwilligers

Dat Nederland zo veel asielzoekers opneemt, legt een grote druk op de vrijwilligers van Vluchtelingenwerk: zij helpen niet alleen bij de asielaanvraag, maar ook bij de enorme papierwinkel die de Syriërs, Somaliërs en Eritreërs moeten doorworstelen als ze een inburgeringscurcus moeten doen, een baan of opleiding zoeken, of zorg- en huurtoeslagen willen aanvragen. De overheid heeft de afgelopen jaren flink bezuinigd op dit soort maatschappelijke hulp aan vluchtelingen. Een geluk bij het ongeluk is dat zich een paar duizend nieuwe vrijwilligers hebben gemeld in de weken na publicatie van de foto's van het verdronken jongentje Aylan, vertelt Manson. 'Er lijkt iets te kenteren in Nederland sinds die foto's in de krant hebben gestaan en er mensen zijn gestikt in een vrachtwagen in Oostenrijk. Het is goed dat nu eindelijk ook de andere kant van Nederland wat zichtbaarder wordt in de publieke opinie.'

'Wat ik op Twitter over mij heen krijg is schan-da-lig. Maar goed, dat is wat Nederland nu is.'

Manson studeerde geschiedenis aan de RUG. Die studie heeft haar gelukkig enig relativeringsvermogen geschonken. Dat helpt om de huidige vluchtelingencrisis in een breder kader te plaatsen. Het aantal asielaanvragen was in Nederland vooral in augustus en september erg groot, tot soms zelfs 700 nieuwe verzoeken per dag. Toch is het aantal vluchtelingen dat halverwege september in de centrale opvang zat, ruim 30.000, veel minder groot dan in 2001, toen er ruim 80.000 mensen in azc's woonden. Dat had toen nog alles te maken met de Joegoslavië-oorlog. In het topjaar 1994 kwamen er 53.000 asielzoekers naar Nederland. Dat blijft het record.

Tenten

'Ook in die tijd was de discussie vrij heftig, omdat vluchtelingen toen binnen de kortste keren in tenten in de polders zaten. Daar was veel verontwaardiging over. Vluchtelingen zaten in de winter in een soort legertent in plaats van dat ze een serieus dak boven hun hoofd hadden. En ook toen werd er gesproken over: neem een vluchteling in huis. Daar zijn wij nog steeds helemaal niet zo positief over. Want onderschat niet wat het voor impact heeft op de privacy, en onderschat de cultuurverschillen niet. En vergeet ook niet: deze mensen komen uit oorlogsgebied en hebben vaak trauma's opgelopen.'

Manson is blij met wat Eurocommissaris Frans Timmermans kortgeleden zei: Europa zou Europa niet zijn als we niet altijd open hadden gestaan voor diversiteit en migratie. 'Dat zegt hij terecht, hoor. Ik vind het heel moeilijk te zien wat er nu in Hongarije gebeurt. Terwijl wij hier in 1956 Hongaarse vluchtelingen hebben opgevangen, doen de Hongaren hun grens dicht. De Duitse krant *Bild* plaatste laatst, toen Oost-Duitse neonazi's brand in azc's hadden gesticht, foto's van DDR-vluchtelingen: "jongens, zien jullie jezelf nog in 1989?" Ja, kennis van de geschiedenis is een heel belangrijke relativator en geeft bij het kijken naar wat er op ons afkomt ook een iets minder angstig *frame*.'

Terug naar Groningen

WWW.UBBOEMMIUSFONDS.NL

In september 1976 maakte ik als aankomend student rechten kennis met het juridisch instituut aan de Turftorenstraat. Een aantal panden naast elkaar, met kamers van hoogleraren, een enkele kleine collegezaal en een volgepakte bibliotheek. De restauratieve voorziening bestond uit een uitgiftebalie waar koffie, thee en gevulde koeken verkrijgbaar waren. De eerstejaars colleges werden gegeven in het Academiegebouw en in de Nieuwe Medische Zaal. De aanschaf van gestencild studiemateriaal werd bekostigd met een knipkaart. Al met al een overzichtelijk geheel en de studie verliep naar wens. Ik voelde mij na mijn afstuderen verbonden met mijn alma mater. Bestond toen zoiets als alumnirelaties al? Geen idee!

Na ruim 32 jaar in het notariaat werkzaam te zijn geweest, maakte ik in september hernieuwd kennis met de RUG, maar nu als hoofd van de afdeling alumnirelaties en fondsenwerving van het Bureau van de universiteit. Er is veel veranderd. De RUG is dit jaar weer gestegen in de top 100 van universiteiten in de wereld. Maar ook is in 1996 door de RUG de Stichting Ubbo Emmius Fonds opgericht, vernoemd naar de eerste rector van deze universiteit. Zij heeft tot doel het bevorderen van het onderzoek en onderwijs aan de RUG en beoogt dit doel te bereiken door fondsenwervende activiteiten en hieraan gerelateerde bijeenkomsten te organiseren. De geworven middelen worden voor 100% beschikbaar gesteld aan specifieke, wetenschappelijke projecten van de RUG waarvoor geen of onvoldoende middelen beschikbaar zijn. Het Ubbo Emmius Fonds maakt gebruik van de relatiegerichte fondsenwervingsmethode, hetgeen betekent dat met hulp van- en rechtstreeks door alumni en relaties van de RUG middelen bijeen worden gebracht. In de afgelopen acht jaar heeft Tienke Koning op voor ieder zichtbare wijze leiding gegeven aan het Ubbo Emmius Fonds. Zij heeft onder meer met de uitrol van alumnikringen in binnen- en buitenland een zeer belangrijke bijdrage geleverd aan de fondsenwervende kracht van het Fonds. Zij heeft dat met grote passie gedaan en daarbij op uw steun en support kunnen rekenen. Ik heb nu het stokje van haar overgenomen en mijn streven is om de slagkracht van het Fonds verder te vergroten. Wij richten ons ook op de groep waar ik bijna 40 jaar geleden deel van uitmaakte: de eerstejaars van nu zijn immers de alumni van morgen.

Gerbrand Visser
Directeur Ubbo Emmius Fonds

Gerbrand Visser volgde per 1 september Tienke Koning op. In het decembernummer van *Broerstraat 5* wordt hij verder geïntroduceerd in een interview.

WWW.UBBOEMMIUSFONDS.NL

Beste student en beste promovendus

'Een zeer getalenteerde en hardwerkende student met een enorme interesse in economische vraagstukken, in het bijzonder in ontwikkelingslanden', zo werd derdejaars student Economie en Bedrijfseconomie **Thijmen Calis** getypeerd bij de uitreiking van de **Aart Bosman Student Excellence Award 2015** van de RUG. De award is in 2009 voor het eerst toegekend. De winnaar wordt gekozen uit de negen winnaars van de GUF-100 prijzen die aan de beste student van elke faculteit worden toegekend. Aan de prijs is een bedrag van € 2.500 verbonden, bovenop het prijzengeld van de GUF-100 prijs.
Voor het eerst werd dit jaar ook de **Wierenga-Rengerink PhD prijs** uitgereikt. Deze prijs, een bedrag van € 7.500 ter stimulering van de verdere academische loopbaan, gaat naar de promovendus die het beste proefschrift heeft geschreven. **Namkje Koudenburg** van de Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen won de prijs voor haar thesis *Conversational Flow: The Emergence and Regulation of Solidarity through Social Interaction*.
De geldbedragen voor beide prijzen zijn, via het Ubbo Emmius Fonds, beschikbaar gesteld door alumni en particulieren. Meer informatie op WWW.UBBOEMMIUSFONDS.NL onder 'beurzen en prijzen'.

VARIA

250 jaar Groote Sociëteit

Op 1 november bestaat De Groote Sociëteit te Groningen 250 jaar en is daarmee de op één na oudste in ons land. Zeventig procent van de leden is RUG-alumnus. Een hoogtepunt in het lustrumjaar is de lezing van de befaamde historicus **Jonathan Israël** op **2 november** in de Aula van het Academiegebouw met als titel 'De Verlichting, de ontstaansperiode van de Groote Sociëteit'. De Britse historicus, hoogleraar moderne Europese geschiedenis in Princeton, was eerder hoogleraar Nederlandse geschiedenis en instituties aan de Universiteit van Londen en is vooraanstaand historicus over de Verlichting.
HTTP://GROOTESOCIETEITGRONINGEN.NL/

Douwe Draaisma over Oliver Sacks (1933–2015)

Bij het overlijden van Oliver Sacks schreef Christien Boomsma eind augustus in de *Universiteitskrant*: 'De neuroloog die bekend werd door boeken als *De man die zijn vrouw voor een hoed hield* of *Ontwaken in verbijstering*, verfilmd met Robin Williams in de hoofdrol, bezocht Groningen in 2005 voor een lezing bij Studium Generale. Niemand mocht hem interviewen toen. Hij wilde enkel zwemmen in de Papiermolen en praten met hoogleraar psychologie Douwe Draaisma, met wie hij met enige regelmaat correspondeerde. In Draaisma, die net als Sacks bekend werd door zijn voorliefde voor 'verhalende psychologie', vond hij een soort van zielsverwant. (Lees verder WWW.UKRANT.NL/NIEUWS/NOOIT-MEER-EEN-BRIEF-VAN-SACKS): In *Nature* schreef Draaisma een in memoriam over Sacks (WWW.NATURE.COM/NATURE/JOURNAL).

AGENDA

Bewegingswetenschappen

Studievereniging Studiosi Mobilae viert van **14 t/m 19 december** haar 30-jarig bestaan. Met onder meer een lustrumgala op vrijdag **18 december** en een activiteit van Alumni Mobilae op zaterdag **19 december**.
WWW.STUDIOSIMOBILAE.NL.

Economie en bedrijfskunde

De Financiële Studievereniging Risk houdt op **vrijdag 27 november** een Alumni Borrel, vanaf 20.00 uur in de Escape, Rembrandtplein 11, 1017 CT te Amsterdam.
WWW.VERENIGINGRISK.NL

Econometrie

Studievereniging VESTING bestaat 25 jaar en viert dit met een lustrumweek. Op **zaterdag 10 oktober** is er een speciale alumni-activiteit.
WWW.VESTINGLUSTRUM.NL

Medische wetenschappen

Op **zaterdag 7 november** houdt de medische alumnivereniging Antonius Deusing de jaarlijkse alumnidag met als thema 'high tech medicine'. Blijf op de hoogte via Facebook- en Linkedin.
WWW.RUG.NL/UMCG/ORGANIZATION/ANTONIUS-DEUSING

Ruimtelijke wetenschappen

De Professor Keuning Vereniging organiseert op **donderdag 19 november**, 19.30 uur, een bezoek aan de Maastunnel Rotterdam. Technisch Beheerder Tunnels en alumnus Anton Ruiter verzorgt een presentatie met aansluitend een rondleiding. Aanmelden (max. 30 deelnemers) kan via bestuur@professorkeuning vereniging.nl.

Tandheelkunde

Op **vrijdag 16 oktober**, 17.00 uur, organiseert Archigenes de Alumni & Co-borrel in Grand Café de Bastille te Groningen, een netwerkborrel voor alumni en laatstejaars studenten. **Vrijdagavond 11 december** is er een groot feest met het Dies Natalis. Op **woensdag 16 december** vindt het jaarlijkse symposium plaats in het spectaculaire Infoversum te Groningen, het thema is 'Big Bang: Raising Stars in Dentistry'.
WWW.ARCHIGENES.NL.
U kunt ons ook volgen op Facebook, LinkedIn en Twitter (zoek op Archigenes).

200 jaar Groningse Neerlandistiek

Op **vrijdag 20 november** vieren Groningse neerlandici het 200-jarig bestaan van hun opleiding. Rode draad in het dagprogramma (Academiegebouw) is de inwijdingsredevoering waarmee **Barthold Henrik Lulofs** als eerste hoogleraar de leerstoel Nederlandsche Letterkunde en Welsprekendheid aanvaardde. 's Avonds kunnen studenten, alumni, medewerkers en oud-medewerkers borrelen, eten en bijpraten tijdens een feest in Huis De Beurs met muzikale, poëtische en cabareteske optredens. In de zaal staat 'de stoel van Lulofs' klaar voor een ieder die zijn of haar neerlandistieke ervaringen en herinneringen wil delen.
Vooraanmelden kan via 200jaarneerlandistiek @rug.nl. We verwelkomen hier ook graag aanmeldingen voor een kort optreden in de stoel van Lulofs. Meer informatie (binnenkort) op
WWW.RUG.NL/LET/200JAARNEERLANDISTIEK.

Alumnireis Groenland – In het voetspoor van Noorman Erik de Rode

In 2016, van **29 juni tot en met 10 juli**, wordt opnieuw een alumnireis naar Groenland georganiseerd onder leiding van prof.dr. Louwrens Hacquebord. Meer dan duizend jaar geleden gaf Erik de Rode (ca. 950-1003) het eiland zijn huidige naam en stichtte hij er de eerste Scandinavische nederzettingen. De alumnireis zal met het zeilschip de Rembrandt van Rijn de plaatsen aandoen waar Erik de Rode heeft gewoond en geleefd.
De start is op IJsland, waar de Viking verbleef voordat hij verbannen werd naar Groenland. We bezoeken het Nationaal Museum in Reykjavik en het Haukadalur bij Budardalur. Vervolgens vliegen we naar Narsarsuaq vanwaar we per zeilschip naar Brattahlid varen, de woonplaats van Erik de Rode.
Verder staan op het programma onder meer Gardar, waar de bisschop van Groenland zetelde, de Hvalseykerk en de gletsjer Qaleralik Sermia, waar de white tailed eagle en de slechtvalk voorkomen en resten te vinden zijn van de Thule cultuur. In de zuidelijke stad Qaqortoq maken we kennis met het moderne Groenlandse leven. Het is een reis die vooral op de resten van Vikingnederzettingen gericht is, maar er zal ook veel aandacht zijn voor de natuur.
Maximaal aantal plaatsen 32, prijsindicatie 3500-4000 euro. Meer informatie: prof.dr. Louwrens Hacquebord (L.Hacquebord@rug.nl).

'WRITING IS COMMUNICATING WITH YOUR FUTURE SELF.'
STELLING **ANNE-WIETSKE ENEQUIST** RECHTSGELEERDHEID

TEKST > **MARJAN BROUWERS**
FOTO > **JEROEN VAN KOOTEN**

Verder dənken over stedelijke ontwikkeling

Elf jaar geleden verhuisde Ward Rauws (1985) naar Groningen om planologie aan de RUG te studeren. Dat was eigenlijk een logische keuze voor een jongen uit de polder: Rauws is geboren en getogen in Lelystad, een stad die rechtstreeks van de tekentafel is gekomen. "Al jong vroeg ik me af wie de tekenaar van Lelystad was. Wat erachter de plannen zat en waarom het eigenlijk zo anders uitpakte dan bedoeld." Als één van de docenten van het programma Strategic Urban Development van AOG School of Management wil hij met de deelnemers verkennen hoe planologen en beleidsmakers kunnen omgaan met de fundamentele onzekerheden die bij zijn vak horen.

Nog altijd houdt Rauws van de weidsheid van de polder, de windmolens en de pioniersmentaliteit. "Groningen is het tegenovergestelde van Lelystad: een 'new town' versus een organisch gegroeide stad met een lange historie. Het mooie van mijn vak is dat de stad waar ik werk, woon en recreëer mijn laboratorium is. Planologen willen weten hoe het systeem van een stad werkt en wat er beter kan. Wij houden ons bezig met de vraag hoe een stad zich kan voorbereiden op de toekomst. Wij zijn spinnen in het web, integrale denkers die proberen verschillende disciplines met elkaar en de bewoners te verbinden: technici die bouwen aan de stad, mensen die zich met de sociale relaties en netwerken bezig houden, bestuurders die prioriteiten stellen en marktpartijen die investeringen doen."

De rol van de planoloog

Na zijn studie promoveerde Rauws op een proefschrift waarin hij vanuit de complexiteitstheorie kijkt naar de fundamentele onzekerheden in ruimtelijke ontwikkelingsprocessen. Inmiddels werkt hij als onderzoeker en docent bij de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen. "Ik geef college over planning-theorie en de revitalisering van wijken. Ook coördineer ik onze internationale master Environmental and Infrastructure Planning." De rol van de planoloog is door de jaren heen sterk veranderd. Rauws: "Tijdens de wederopbouw hing de planoloog als een godheid boven de stad en tekende hij uit wat er moest gebeuren met de ruimte. Planologen van nu zijn bezig met de vraag hoe je plannen zo flexibel kunt maken dat ze de

dynamiek van de stad volgen. Als je niet weet hoe de toekomst zal verlopen, moet je zorgen dat de stad op meerdere toekomsten kan inspelen. Sommige toekomsten zijn meer gewenst dan andere. Wij proberen bij te dragen aan ontwikkelpaden die duurzaam en leefbaar zijn."

Smartphone en crisis

Hoe complex en onvoorspelbaar de ontwikkelingen van de stad zijn, blijkt uit de vele voorbeelden die Rauws uit zijn mouw schudt. "Neem de invloed van de smartphone en het internet op onze omgang met de ruimte. Moet je in een nieuwe wijk een supermarkt plannen als steeds meer mensen hun boodschappen via internet bestellen en thuis laten bezorgen? Denk bijvoorbeeld aan hoe de crisis de bouwplannen van veel steden in de war heeft geschopt. Als planologen dienen wij de juiste condities te stellen, zodat nieuwe ontwikkelingen het aanpassingsvermogen van de stad versterken. Je kunt dan denken aan projecten die geschikt zijn voor meerdere functies. Of tijdelijke bestemmingen, zoals de containers in het Ebbingekwartier in Groningen."

Pionieren in 'new towns'

Het fenomeen van de 'new towns' hebben nog altijd zijn warme belangstelling. "Er heerst een pioniersmentaliteit. Toen de Flevopolder werd aangelegd, durfden de nieuwe bewoners het aan om samen het nieuwe land vorm te geven. Die pioniersgeest bestaat nog steeds. Zo loopt Almere internationaal voorop als voorbeeld van organische gebiedsontwikkeling en zelf bouwen." Als de deelnemers van het programma naar China reizen, kunnen ze zelf zien hoe daar new towns uit de grond worden gestampt. Rauws: "Je hebt in China nieuwe steden waar de bibliothecaris al achter zijn balie zit en de stoplichten branden. Maar er woont nog niemand. China heeft die nieuwe steden hard nodig om de bevolkingsgroei op te vangen, maar het gaat ook vaak mis. Dan worden het spooksteden. De grootste uitdaging van elke new town is het vinden van een ziel. Een stad is niets zonder bewoners die samen de stad maken en trots zijn op haar iconen. Zoals Groningers trots zijn op d'Olle Grieze." Ook wijken hebben een ziel, vervolgt hij. "In de jaren vijftig en zestig werd zo'n wijk platgegooid en opnieuw opgebouwd als de overheid dat nodig vond. Daar kwamen op een gegeven moment rellen van. Bewoners vormen samen het DNA van een wijk. Als je nu een wijk wilt vernieuwen, doe je dat samen. Zoals in Vinkhuizen, waar een grote coalitie van betrokkenen achter de wijkvernieuwing is gaan staan."

Web ontrafelen

Rauws verheugt zich op de discussies met de deelnemers van het programma Strategic Urban Development. "Dat zijn allemaal mensen die op strategisch niveau bezig zijn met de ontwikkeling van de stad. Nieuwsgierige mensen en snelle denkers. Op zoek naar multidisciplinaire inzichten, internationale inspiratie en ervaringen. Het lijkt me boeiend om samen te ontrafelen hoe zo'n complex web van processen vorm geeft aan de ontwikkeling van steden. Hoe reageer je als politicus, bestuurder of projectontwikkelaar als ontwikkelingen anders verlopen dan verwacht? Bijvoorbeeld doordat naast jouw geplande interventies allerlei initiatieven van de bewoners zelf ontstaan?" Hij noemt de recente 'verhipstering' van de Amsterdamse binnenstad. "Dat is een voorbeeld van gentrificatie. Zo'n ontwikkeling begint vaak in een verloederde wijk die is ontdekt door kunstenaars. Die zetten een wijk weer op de kaart, waarna vermogende yuppen volgen. Langzamerhand verandert de sfeer en vaak trekken de originele bewoners weg, ook omdat de huren dan snel omhoog gaan. In Amerika verloopt zo'n proces volledig autonoom. In Nederland hebben we de traditie dat we mensen met een lager inkomen ook de kans willen geven om in de binnenstad te wonen. Je wilt een stad blijven voor iedereen. Maar lastig is het wel, want een stad krijgt een impuls en ontwikkelaars staan in de rij om er aan de slag te gaan."

Klimaat en energie

Rauws ziet het ook als zijn rol om zichtbaar te maken wat de gevolgen zijn van beslissingen over de ruimte. "Met die gevolgen krijgen alle betrokkenen te maken: niet alleen de planologen, maar ook bouwers en burgers, politici en professionals. Ondertussen moeten we bij de ontwikkeling van steden ook rekening houden met de gevolgen van klimaatverandering en energietransitie. Daar moeten we echt aan gaan werken. Veel meer dan we nu denken. De opgave is om vernieuwing in gang te zetten terwijl we de impact van deze processen nog niet precies overzien. Adaptief vermogen is dus cruciaal, maar wat betekent dat voor ruimtelijke beleid, organisaties en benodigde vaardigheden? Wetenschap en praktijk hebben elkaar nodig om dit te doorgronden. Daarom kijk ik er naar uit met zo'n groep als in dit programma ons hierop stuk te bijten.''

Startmomenten najaar 2015	
maandag 12 oktober	Persoonlijk Leiderschap in Transities
woensdag 14 oktober	Afstudeertraject Flexibel Academisch Masterprogramma
donderdag 15 oktober	Filosofie in Organisaties
donderdag 15 oktober	Publieke Strategie en Leiderschap
maandag 9 november	Verandermanagement
woensdag 11 november	HR Strateeg
donderdag 12 november	Merkmanagement
donderdag 12 november	Klantstrateeg
maandag 16 november	Talent en Organisatieontwikkeling
dinsdag 17 november	Strategisch Leiderschap
donderdag 19 november	Digitaal Leiderschap
donderdag 26 november	Business Development en Innovatie
donderdag 10 december	Bestuurlijk Leiderschap

Proefcollege bezoeken?
Kijk op **www.aog.nl**

AOG school of management
amersfoort / groningen

PORTRETTEN

WWW.RUG.NL/PORTRETTENGALERIJ

Sinds de stichting in 1614 heeft de Groningse universiteit de traditie dat het portret van emeriti-hoogleraren wordt aangeboden aan de alma mater.

Inlichtingen over schenking van portretten: directeur Universiteitsmuseum Rolf ter Sluis, r.ter.sluis@rug.nl. Meer afbeeldingen staan op www.rug.nl/portrettengalerij.

J. (Jan) Oldhoff
Algemene heelkunde (1969-1994)
Door Paul de Bie

A. (Aafje) Looijenga-Vos
Structuurchemie (1967-1983)
Door Jacqueline Kazemier

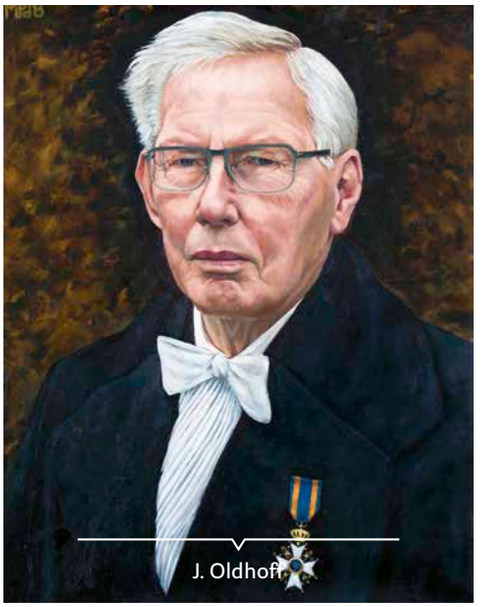
J. Oldhoff

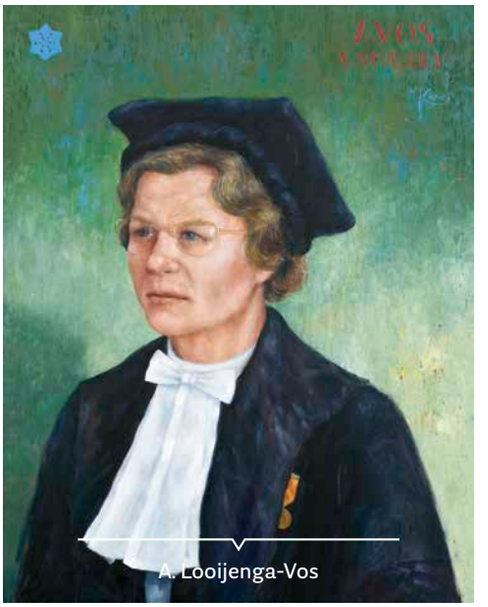
A. Looijenga-Vos

ORATIES

WWW.RUG.NL/NEWS-AND-EVENTS

Tenzij anders vermeld beginnen oraties om 16.15 uur. Meer informatie: afdeling Communicatie, tel. (050) 363 4444, communicatie@rug.nl of raadpleeg de rubriek 'Nieuws en agenda' op www.rug.nl.
Wijzigingen en vergissingen voorbehouden.

Wiskunde en Natuurwetenschappen
10 november 2015
prof.dr. K.R. (Klaas) Timmermans
Mariene plantaardige biomassa

Rechtsgeleerdheid
17 november 2015 uur
prof.mr.dr. S.S.M. (Saskia) Peters
Arbeidsrecht

Medische wetenschappen
15 december 2015
prof.dr. M.C. (Martin/Marco) Harmsen
Regeneratieve geneeskunde i.h.b. van het cardiovasculaire systeem

Gedrags- en Maatschappijwetenschappen
24 november 2015 uur
prof.dr. A. (Agnes) Akkerman
Duurzame Coöperatie, m.n. in Collectieve Arbeidsverhoudingen, vanwege James Coleman Association

1 december 2015
prof.dr. B.J.M. (Nardi) Steverdink
Sociologie van gezondheid en welbevinden

8 december 2015
prof.dr. A.J. (René) Visscher
Opbrengstgericht werken in het Onderwijs, vanwege Success for All - Nederland

30E JAARGANG – 3e NUMMER/OKTOBER 2015 – ISSN 0921-1721

COLOFON

WWW.RUG.NL/BROERSTRAAT5

Broerstraat 5 is een gratis kwartaalmagazine voor alle afgestudeerden en gepromoveerden van de Rijksuniversiteit Groningen, inclusief oud-cursisten van de Academische Opleidingen Groningen. *Broerstraat 5* wil ertoe bijdragen dat het contact tussen de universiteit en iedereen die daar onderwijs heeft gevolgd in stand blijft en zo mogelijk intensiever wordt. Heeft u opmerkingen of ideeën? Laat het ons weten!

Redactieadres
Redactie Broerstraat 5
Postbus 72
9700 AB Groningen
Telefoon (050) 363 52 36
redactieB5@rug.nl

Redactie
Fenneke Colstee-Wieringa
Annemieke van der Kolk
Kim Millenaar
Josca Westerhof
Bert Wolfkamp

Hoofdredactie
Fenneke Colstee-Wieringa

Ontwerp en lay out
In Ontwerp, Assen

Druk
Habo DaCosta, Vianen
Oplage 82.000

Adreswijzigingen
De RUG hecht veel waarde aan contact met oud-studenten. Conform de Wet Bescherming Persoonsgegevens gaat de universiteit zorgvuldig met adresgegevens om.

Indien u wijzigingen wilt doorgeven of contact niet op prijs stelt, dan kunt u zich wenden tot:

Alumnirelaties RUG
Rijksuniversiteit Groningen
Postbus 72
9700 AB Groningen
Telefoon (050) 363 30 61
alumni@rug.nl

Onderwijs voor ouderen stimuleren

Een leven lang leren, andere mensen ontmoeten, praten over boeiende onderwerpen, een cursus volgen, lezen, studeren, betrokken blijven bij de actualiteit van de dag, de politieke ontwikkeling in binnen en buitenland volgen... dat kan bij de HOVO (Hoger onderwijs voor volwassenen) ook wel Senioren Academie genoemd. Alumna andragologie Hedwig van den Brink is lid van de Vrienden van HOVO. Samen met een aantal andere 'vrienden' doet zij mee aan het driejarige Europese project EduSenNet (Educational Senior Network). Van den Brink: 'Doel van dit project is mensen boven de vijftig jaar te informeren over hun leermogelijkheden, ze te activeren om met leren door te gaan en te onderzoeken wat hun leerwensen zijn en de eventuele problemen die ze daarbij ondervinden. Wat wil men in deze levensfase eigenlijk? En hoe kunnen we gezamenlijk werken aan een onderwijsaanbod dat aan hun wensen en mogelijkheden tegemoet komt? In onze werkgroep EduSenNet gaan we hierover in gesprek. Wie mee wil doen kan zich aanmelden bij Peter Hug, s.p.hug@planet.nl.

WWW.VRIENDENHOVOGRONINGEN.NL/EFOS/

Onderzoek getijdenenergie

Getijdenenergie kan naast zon en wind, een belangrijke bijdrage leveren aan het verduurzamen van onze energievoorziening. Groot voordeel is dat het zowel overdag als 's nachts beschikbaar is en dat de hoeveelheid energie tot op de minuut nauwkeurig en tot in lengte van dagen voorspelbaar is. In een samenwerkingsverband van enkele Friese bedrijven en de RUG wordt een nieuwe methode van elektriciteitsopwekking uit stromend water verder ontwikkeld en in de praktijk getest. Het Friese bedrijf SeaCurrent heeft al enige jaren gewerkt aan een veelbelovend ontwerp om met hoge efficiëntie energie op te wekken in het (lage-snelheids-)stromingstype dat veel voorkomt in de getijdenstroming bij de Nederlandse kust maar ook elders in de wereld. De provincie Friesland heeft in het kader van Fryslân Fernijt (Friesland Vernieuwt) subsidie toegekend aan het project. Het wetenschappelijke onderzoek wordt gedaan door Eize Stamhuis en zijn groep van het onderzoeksinstituut voor Energie en Duurzaamheid (ESRIG).

Like us on facebook!
www.facebook.com/universiteitswinkel

rijksuniversiteit groningen

Universiteitswinkel

De enige echte RUG-capuchontrui.
Must have voor elke alumnus!

Alumniprijs
€ 34,95

Zilveren ronde manchetknopen, met wapen universiteit

Alumniprijs
€ 44,95

Dopper Original.
Het ideale flesje voor milieuvriendelijk kraanwater!

Alumniprijs
€ 9,95

Bestel via onze webshop: www.rug.nl/winkel

Universiteitswinkel
Oude Kijk in 't Jatstraat 39
www.rug.nl/winkel

Bestellen
T (050) 363 27 00
F (050) 363 72 00
E universiteitswinkel@rug.nl

www.rug.nl/winkel

Uw studententijd herbeleven en genieten in hartje Groningen?

Boek nu een drie daags weekendarrangement en beleef Groningen zoals u dat vroeger ook heeft gedaan en verblijf in hartje centrum in het University Hotel Groningen.

€ 79,50
per persoon

Het arrangement
- 2x overnachting op een comfortabele kamer
- 2x ontbijtbuffet

Op basis van een tweepersoonskamer, toeslag één persoon 17,50 p.p.p.n.

Boek nu extra voordelig!
Boek nu met de speciale inlogcode en maak gebruik van dit voordelige arrangement.
Ga naar online reserveren en dan naar boeken met toegangscode (rechts bovenin het scherm) en gebruik de code: *Alumni*

rijksuniversiteit groningen
university hotel

Kleine Kromme Elleboog 7-b
9712 BS Groningen
t (+31) (0)50 - 3113424
e hotel@rug.nl
www.universityhotel.nl

De ene geograaf deed zijn adviesbureau van de hand en maakt nu films over verre reizen, de andere werd hoogleraar, geeft nog altijd college en is de trotse bezitter van maar liefst twee eredoctoraten.

FERJAN ORMELING (72)

STUDIE > sociale geografie van 1961 tot 1969, promotie in Utrecht (1983)
WAS > hoogleraar cartografie Universiteit van Utrecht van 1985 tot 2007
GEZIN > getrouwd met Hanneke (70), zoon Ferjan (44), dochter Clara (42); twee kleindochters
HUIS > rijtjeshuis Zeist
MAANDINKOMEN > 3000 euro netto

'Mijn vader was directeur van een geografisch instituut in Batavia en later redacteur van de *Bosatlas*. Mijn moeder was ook geograaf. Met een jaar of zeven zat ik achter een optisch vergrootapparaat Donald Duckjes te vergroten. Als cartograaf kon je de wereld naar je hand zetten, zo leek het. We hadden een vakantiehuis in Zwitserland. In een plaatsje veel te klein voor de *Bosatlas*, maar mijn vader zette het er toch in! Tien jaar geleden heb ik als hommage aan hem de *Biografie van de Bosatlas* gemaakt. Tijdens mijn studie heb ik zelf ook nog als hulpredacteur voor die atlas gewerkt. Kaarten maken voor oliemaatschappijen in de Perzische golf wilde ik. Ik deed daarom Arabisch als bijvak. Maar het werd een academische loopbaan in Utrecht. Ik heb cartografen opgeleid, vijftien promovendi gehad en cursussen overal ter wereld gegeven. Als je, zoals ik, in een land de enige specialist bent, kom je vanzelf in allerlei clubs in de internationale cartografenscene. Ik ben nog steeds vicevoorzitter van de United Nations Group of Experts on Geographical Names. Spelling van geografische namen werd mijn grootste thema. Op een dag kreeg ik de vraag of ik in Zuid-Tirol wilde adviseren. De Italianen waren daar in 1919 binnen getrokken en hadden van de een op de andere dag de Duitse namen veritaliaanst. De kwestie werd het uitgangspunt voor mijn proefschrift. In 2013 kreeg ik een eredoctoraat van de Eötvös Lorand Universiteit in Budapest voor mijn ontwikkelingswerk voor atlassen. Dat was een geweldige happening. Toevallig kreeg ik 7 mei ook nog een eredoctoraat van de Aristoteles Universiteit in Thessaloniki. Door de digitale geografische informatiesystemen is de cartografie minder in de belangstelling komen te staan. Ik geef nog colleges in Utrecht, maar een opvolger heb ik niet. De faculteit concentreert zich op andere kerntaken. Jammer? Ach, je ziet het overal in Nederland, dat kleine vakjes worden opgeruimd.'

MARTIN IDEMA (69)

STUDIE > sociale geografie van 1963 tot 1971
WAS > eigenaar adviesbureau
GEZIN > getrouwd met Renske (62); dochters Emke (35), Hilde (33), Wietske (31); een kleinzoon
HUIS > helft villa, Velp
MAANDINKOMEN > 5000 euro netto of meer, afhankelijk van opdrachten/klussen

'In 1975 kwam ik bij Companen te werken, een particulier planologisch adviesbureau in Arnhem. Niet zomaar een bureau. Een hecht team met duidelijke maatschappelijke opvattingen en arbeiderszelfbestuur. In 1987 werd ik er, met een collega, directeur en later directeur-eigenaar. Dat klinkt mooi, maar ik vond het een soort nederlaag. We hadden namelijk iedereen aandeelhouder willen maken, maar dat werkte niet, een deel van de medewerkers vond het te riskant. De andere kant van de nederlaag was dat ik het bureau in 2006 goed kon verkopen. Zat ik ineens met een hoop geld. Mijn vrouw Renske en ik konden nog meer bijzondere reizen maken dan we al deden. Maar ik kan soms de verleiding niet weerstaan ook nog een freelanceklus te doen. Van het reizen hadden we de smaak te pakken gekregen toen we op Sumatra op zoek gingen naar Renskes geboorteplek. We hebben wat Indonesisch geleerd en zijn vaker die kant uitgetrokken. We hebben er ook een pleegkind op Flores, dat we hebben laten studeren op Java. Ik ben net terug uit Namibië, maar waar zijn we niet geweest? Cultuur, natuur en landschap bepalen onze keuze. Ik maak films van de reizen, mijn vrouw fotoboeken. Om het filmen te leren sloot ik mij aan bij een videocollectief. Ik heb met mijn films al vele prijzen gewonnen. In het land kregen ze mij op de korrel. Ik vertoon mijn films in bibliotheken, voor ouderenbonden en dorpsverenigingen, tegen een kleine vergoeding. De verdieping die ik aanbreng spreekt mensen aan. Er is zoveel te vertellen over een land, bijvoorbeeld over de eventuele relatie met Nederland. De reizen zijn soms ook heel spannend. In Zuid-Ethiopië keek ik in de loop van een geweer bij een overval op onze auto. En in 2011 moesten we in Mali overhaast vluchten voor Al Qaeda, in een dorp tussen Gao en Timboektoe. Een politieman waarschuwde dat hij ons niet kon beschermen. Ik kon mijn bier niet eens meer opdrinken. In dat dorp is later een Fransman ontvoerd en vermoord.'

TEKST > **ELLIS ELLENBROEK**
FOTO (L) > **BERT JANSSEN**